

Indre Fosen kommune

Tilstandsrapport 2018

Kommunale barnehager i Indre Fosen kommune

**Utkast til drøfting i Oppvekstutvalget
30. august 2018**

Innhold

1	Innledning.....	3
1.1	Bakgrunn og hjemmelsgrunnlag	3
1.2	Fireårsplan for styringsdialogen.....	3
1.3	Satsingsområder i planperioden	4
1.4	Barnehagenes tilstandsrapport.....	4
2	Sammendrag.....	5
3	Barnehagens formål og innhold	6
4	Ansvar og roller	7
5	Ressurser og tjenestetilbud	8
5.1	Barn og medarbeidere.....	8
6	Hverdagen i barnehagen	12
6.1	Det ordinære tilbudet.....	12
6.2	Spesialpedagogisk tilrettelegging	12
6.3	Tverrfaglig samarbeid.....	15
7	Samarbeid mellom hjem og barnehage	16
8	Overganger	17
9	Kvalitet i barnehagen.....	18
9.1	Ståstedsanalysen.....	18
9.2	Foreldreundersøkelsen for barnehagen.....	21
9.3	Utviklingsarbeid.....	30
9.4	Inkludering på alvor	34
10	Barnehagens arbeidsmåter	38
10.1	Omsorg	38
10.2	Leik	40
10.3	Sosial kompetanse – vennskap og fellesskap	41
10.4	Læringsmiljø.....	42
10.5	Kommunikasjon og språk	43
10.6	Digital praksis.....	44
11	Konklusjon	46

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og hjemmelsgrunnlag

Barnehagens formålsbestemmelse gir sammen med innholdsbestemmelsen i barnehageloven § 2 nærmere regler for hva et barnehagetilbud skal inneholde. Videre fastsetter formålsbestemmelsen nærmere regler for barnehagens samfunnsmandat, barnets og barnehagens rolle og hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på.

Barnehagens formål er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid med barnas hjem. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barnets beste.

1.2 Fireårsplan for styringsdialogen

Som et ledd i kommunens system for å etterleve lovens og forskriftens krav til skoleeier, har Indre Fosen kommune vedtatt en fireårsplan for styringsdialogen mellom det politiske nivået og den enkelte barnehage og skole. Fireårsplanen gjelder for en kommunestyreperiode, fra det nye kommunestyret er på plass høsten i år 0, og til det velges nytt kommunestyre høsten i år 4. Hovedinnsatsen, med valg av satsingsområder og nye utviklingsmål for neste fireårsperiode, finner sted i år 3. Da har oppvekstutvalget og kommunestyret kommet så godt inn i fagområdet, at det er naturlig for dem å stake ut kursen for neste fireårsperiode. 2018 er det tredje året i inneværende kommunestyreperiode.

Tilstandsrapportene utgjør kjernen i fireårsplanen. Hvert andre år (år 1 og 3) skal skoler og barnehager utarbeide egne tilstandsrapporter, som sys sammen til en samlet tilstandsrapport for barnehagene og skolene.

1.3 Satsingsområder i planperioden

Vedtatte lokale målsettinger i perioden 2016-2018 for barnehagene i Indre Fosen.

Barnehagene

- Gir barnehagetilbud til alle som har rett på plass, tilpasset det enkelte barns behov.
- Har voksne med god kompetanse og stor nok bemanning til at alle barn får et likeverdig tilbud.
- Har et foreldresamarbeid som tjener til barnets beste. Foreldre som ønsker det, tilbys foreldreveiledning gjennom programmet ICDP, og det legges opp til et godt tverrfaglig samarbeid med hjelpetjenestene.
- Sikrer god sammenheng mellom barnehage og skole.
- Bruker lokalsamfunnet aktivt. Barnehagene har en tydelig plass og barna blir godt kjent i nærmiljøet.
- Deltar i realfagskommuneprosjektet og andre vedtatte satsinger.

I tillegg har tidligere Rissa kommune en vedtatt strategisk barnehageplan (utviklingsplan) hvor de viktigste tiltakene er:

- Sikre 50 % pedagog i hver barnehage.
- Øke voksentettheten ved å redusere barnegruppene fra 6 til 5 barn per voksen i storbarnsgrupper.
- Sikre tilstrekkelig bemanning ved fravær.
- Gjennomføre Strategisk kompetanseplan for barnehagene på Fosen.
- Gjennomføre ståstedsanalyse og tilstandsrapporter for barnehager.
- Øke antall veiledere til foreldreveiledningsprogrammet ICDP.
- Videre satsing på språk og språkutvikling i alle barnehagene.
- Styrket samarbeid på tvers av tjenesteområder på systemnivå.
- Arbeide for tidlig innsats ved økt personalressurs og mer veiledning fra PPT ute i barnehagene.
- Utarbeide strategi og gjennomføre tiltak for hvordan vi skal rekruttere flere menn i barnehage.

Det er første gangen de kommunale barnehagene i Leksvik har skrevet tilstandsrapport. Det er sett på målsettingene i fellesskap med Rissa sine målsettinger, og vi finner at mye er både sammenfallende og samlende. Nå settes det nye, felles målsettinger for oppvekst Indre Fosen, og vi har ikke brukt mye tid på å tilpasse «gamle» målsettinger, men ser fram til likt grunnlag for rapportering for kommende tilstandsrapporter.

1.4 Barnehagenes tilstandsrapport

I tilstandsrapporten skal barnehagen:

- redegjøre for organisering, tilrettelegging og gjennomføring av planer
- gi en vurdering av hvorvidt arbeidsmåtene medvirker til å nå målsettinger i planer og kommunale vedtak

Barnehagens tilstandsrapport skal bidra til

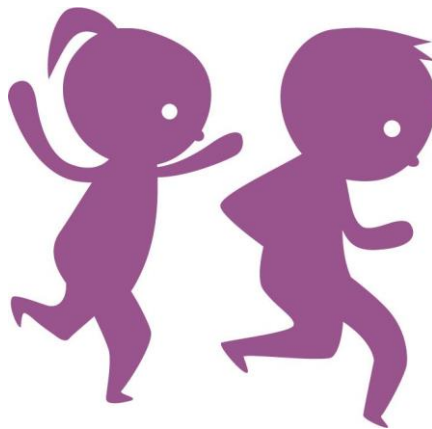
- økt refleksjon over eget arbeid
- kvalitetsheving i barnehagen
- at kommunen oppfyller kravene i *Lov om barnehager og forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*
- at barnehageeier får tilstrekkelig kunnskap til å se om barnehagenes vurderinger blir gjennomført etter forutsetningene i loven

Barnehagens tilstandsrapport er å betrakte som et internt dokument unntatt offentlighet, jfr offentlighetslovens § 14 første ledd.

Den samlede tilstandsrapporten er et offentlig dokument.

2 Sammen drag

(Her settes inn et sammen drag av funn og vurderinger i rapporten. Kapitlet skrives til slutt.)

3 Barnehagens formål og innhold

Rammeplanen sier

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

Kapittel 1 i barnehageloven er viet barnehagens formål og innhold.

§ 1 Formål

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

§ 2 Barnehagens innhold

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter.

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Departementet fastsetter nærmere regler om barnehagens innhold og oppgaver (rammeplan) ved forskrift.

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

4 Ansvar og roller

Rammeplanen sier

Barnehageeieren og alle som arbeider i barnehagen skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse.

Siden utgangspunktet er to kommuner (Rissa og Leksvik), har vi sett at barnehagene har litt ulike måter å fordele ansvar og roller på.

Fra toppen på eiersiden hadde Leksvik oppvekstsjef, mens Rissa hadde sektorleder barnehage som sammen med oppvekstsjefen hadde hovedansvar som eier av de kommunale barnehagene. Indre Fosen har nå enhetsleder barnehage som ansvarlig for barnehagene. Enhetsleder barnehage er også tildelt rollen som barnehagemyndighet.

Ute i barnehagene har det vært styrere i begge kommunene.

På hver avdeling har det i Rissa vært pedagogisk leder, hvor den pedagogen med størst stillingsprosent har hatt en avdelingslederfunksjon i tillegg.

I Leksvik har avdelingene vært ledert av en pedagogisk leder som også innehar ansvar som avdelingens leder.

I løpet av høsten gjennomføres det forhandlinger hvor vi skal få på plass en god arbeidstidsavtale for alle ansatte i de kommunale barnehagene i Indre Fosen, og enes om felles stillingsbenevnelser for ansvar/arbeidsområder.

5 Ressurser og tjenestetilbud

5.1 Barn og medarbeidere

5.1.1 Antall barn og årsverk

Lokale mål

Gi barnehagetilbud til alle som har rett på plass, tilpasset det enkelte barns behov.

Barnehagetilbudet i hele kommunen skal ivaretas. Barnehagene har stort sett greid å tilby plass til alle som har rett på plass. Enkelte områder i kommunen har alltid nok kapasitet mens andre har fått merke en svært presset situasjon. Da barnehageplanen for tidligere Rissa kommune ble laget, var det Stadsbygd som var pressområde, nå merker vi at det er Rissa sentrum. I Fevåg har det også vært store endringer fra en dalende søknadsmasse til behov for å utvide og øke opp barnehagetilbudet med en hel avdeling.

For barnehageåret 2018/2019 ser vi også at søkermassen er svært stor i enkelte grender, og vi blir nødt til å drifte flere av våre barnehager på dispensasjon for å innfri retten til barnehageplass. Leksvik barnehage reåpner sin fjerde avdeling, Fevåg utvider i øverste etasje, Høgåsmyra og Skogly tar inn flere barn enn de i utgangspunktet har areal til. Det er viktig å oppfylle retten til plass, men svært uheldig at vi må ty til nødløsninger i forhold til arealbruk. Det medfører også uforutsette kostnader til økt bemanning. Selv om barnehagene også får noe økning i foreldrebetalingen, balanserer ikke dette.

Det er avgjørende i årene framover at det legges en plan for å imøtekomme brukernes behov for barnehageplasser, samt gi barnehagene en større forutsigbarhet. Det driftes marginalt, vi har lite å gå på når behovet for økt kapasitet melder seg. I tillegg er det vanskelig å forutsi hvordan søkermassen vil være fra år til år. En romsligere kapasitet i barnehagene vil gi en større fleksibilitet i å styre opptaket noe også, selv om loven gir foreldrenes ønsker stor tyngde.

Tabellen under viser barnetall og årsverk grunnbemanning per 15. desember de siste fem årene. En småbarnsplass teller to storbarnsplasser. I utregningen er plassene omregnet til helplasser, og viser ikke antall barn, men antall plasser.

Det er også viktig å huske at dette er tall som gjelder de kommunale barnehagene, og ikke alle barnehager i kommunen. Vi har som kjent 7 kommunale og 9 private barnehager. De private har ca. 1/3 av alle barn i barnehagene i kommunen.

Indikator og nøkkeltall	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-218
Antall småbarnsplasser	85,8	83	97,6	93	87,8
Antall storbarnsplasser	227,6	210,2	169,4	166,6	175
Årsverk for grunnbemanning	74,48	74,58	71,25	71,54	73,5

Vurdering av måloppnåelse

Antall småbarnsplasser har økt noe, og barnehagene har vist svært god evne til omstilling og endring. Det har ofte medført at vi ikke får den «vanlige» delingen i småbarns – og storbarnsgrupper, men at vi har fått gruppesammensetninger som skal ivareta både små og

store barn samtidig. Det må «sys» nye grupper hvert år ut fra søkermassen og det kan oppleves at det går ut over stabilitet/forutsigbarhet/trygghet.

Retten til barnehageplass for ettåringene har blitt utvidet flere ganger, og per i dag er det slik at alle barn som fyller ett år inne august har rett på plass fra august. Det er også slik at barn som er født i september, oktober og november også har rett på plass fra den måneden de fyller ett år. Denne ordningen krever en økt fleksibilitet for at barnehagene skal kunne drifte forsvarlig og samtidig økonomisk. Indre Fosen kommune har gjort det slik at vi ønsker at de som skal ha plass i september, oktober eller november søker til hovedopptaket, slik at vi kan ha en viss oversikt over de rettighetsbarna vi vet vil komme utover høsten.

5.1.2 Pedagogtetthet og bemanningsnorm

Tabellen under viser pedagogtetthet og voksentetthet på hver barnehage.

	2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016		2016 - 2017		2017 - 2018	
Barnehage	Ped.tett	Voksente	Ped.tett	Vokser	Ped.tett	Voksente	Ped.tett	Voksente	Ped.tett	Voksente
Fagerbakken	6,66	5,85	7,08	3,80	6,72	3,28	8,00	4,00	8,69	4,10
Fevåg	6,61	6,02	6,07	5,39	8,50	4,47	11,33	4,55	7,14	4,80
Fembøringen	12,80	4,80	14,60	4,90	12,60	4,60	9,70	4,80	8,90	4,50
Høgåsmyra	10,93	5,20	10,98	5,33	10,43	4,90	11,83	5,63	12,38	5,79
Skogly	16,20	5,15	9,50	4,75	9,00	4,50	7,70	3,85	7,50	4,30
Leksvik	20,33	6,10	18,00	5,60	18,33	6,60	15,66	5,10	16,00	5,10
Vanvikan	19,00	4,50	14,30	5,00	13,30	5,40	13,00	5,20	16,00	4,00
Totalt	92,53	37,62	80,53	34,77	78,88	33,75	77,22	33,13	76,61	32,59

Pedagognorm

Lokale mål

Rissabarnhagene har nedfelt i sin barnehageplan dette

- Sikre 50 % pedagog i hver barnehage innen 2020
- Ha voksne med god kompetanse og stor nok bemanning til at alle barn får et likeverdig tilbud
- Øke voksentettheten ved å redusere barnegruppene fra 6 til 5 barn pr voksen i storbarns grupper
- Sikre tilstrekkelig bemanning ved fravær

Vurdering av måloppnåelse

Barnehagene i tidligere Leksvik kommune har ikke hatt målsettingen om 50% pedagog, slik Rissa-barnehagene har hatt. Leksvik-barnehagene har derfor hatt én pedagog per 9 småbarn/18 storbarn, mens Rissa barnehagene i løpet av de siste årene har økt opp til 50% pedagog.

Fra 01.08.2018 har vi fått en skjerpet norm for pedagogtetthet som sier at barnehagen skal ha minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år, og én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. I følge loven utløser det åttende småbarnet/femtende storbarnet en ekstra pedagog i hel stilling.

I barnehagesammenheng regnes barn som «storbarn» fra 1. august det året de fyller tre år. Alle barnehagene har nå lagt opp til en pedagogtetthet innenfor den nye lovendringen. Dette

medfører ekstra kostnader for barnehagene, men vi har forsøkt å ivareta dette i budsjetteringen for 2018.

Bemanningsnorm

Lokale mål

Indre Fosen-barnehagene skal ha tilstrekkelig bemanning til at vi kan drive et godt barnehagetilbud.

Med åpningstider på 10 timer eller mer er det likevel nokså få timer daglig med hele grunnbemanningen til stede.

Vurdering av måloppnåelse

Stortinget har vedtatt en ny bemanningsnorm, som trer i kraft 1. august 2018. Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år, og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barnehagene i Indre Fosen har hatt denne bemanningsnormen «alltid» så den vil ikke medføre endringer.

Utfordringene ligger i at barnehagene har svært lang åpningstid og at bemanningstettheten dermed blir svært sårbar. Dette gjelder de fleste av barnehagene våre. Det vanskeliggjør gjennomføring av plantid for pedagogene, møter, gruppedelinger og ivaretagelse av enkeltbarn med mer, og medfører lange stunder med kun én voksen på avdelingen.

Flere av barnehagene sier at hverdagen er svært hektisk og at det oppleves som de ikke har nok bemanning i forhold til antall barn, siden vaktssystemet strekkes ut til 10 timer (10 timer 20 min for Vanvikan barnehage).

Pedagogenes planleggingstid er en klar utfordring når pedagogtettheten øker. Når pedagogene må gå fra barnegruppen for å gjennomføre sin plantid, dekkes ikke voksen/pedagogtettheten opp, og avdelingene blir gående med redusert bemanning. Dette gjelder alle barnehagene våre, og medfører at det blir vanskelig å gjennomføre plantid. Det blir behov for å prioritere annerledes – behovet for nok voksne på avdelingen kommer først.

Det er klare krav til bruken av pedagogenes arbeidstid, med lokale avtaler for hvordan pedagogene skal disponere tiden og gjennomføre arbeidsoppgavene. Det hadde sikret kvaliteten i tilbudet om pedagogene hadde kunnet satt inn vikar i plantida (4 timer per uke for pedagog i hel stilling), og er noe vi må arbeide for å få på plass. Høye forventninger til å gjøre en tilfredsstillende jobb gir frustrasjoner når rammene ikke står i forhold til krav/ambisjoner.

Møteavvikling er også utfordrende, siden alle møter utenom personalmøter og foreldremøter skal gjennomføres i barnehagens åpningstid. Det gir fravær av sårt tiltrengte voksne i barnegruppa.

Til sammen blir dette for lite voksne inn i barnegruppa, og barnehagene opplever at de ikke har tilstrekkelig bemanning deler av dagene. Det hjelper ikke å være 6 barn per voksen når åpningstiden er 10 timer 20 min, selv om alle barna ikke er der samtidig lenger enn i kjernetiden. Når «alt» skal foregå i kjernetiden, og med pauseavvikling i tillegg, blir det for få voksne til å gi den kvaliteten i tilbudet som vi ønsker.

I tillegg har mange av barnehagene store utfordringer med å skaffe nok (og faglig gode) vikarer for å sikre forsvarlig drift i det daglige når noen av de fast ansatte er fraværende pga

sykdom, kurs, møter o.l. Det gjennomføres morgenmøter hvor personalet hjelper og avlaster hverandre så godt de kan for å holde vikar-innleie på et lavt nivå. Fraværet er ofte høyt i barnehagene – det er en arbeidsplass som medfører god tilgang på smitte av «alt som kommer forbi». Likevel er korttidsfraværet ikke så høyt. Barnehagen som arbeidsplass er krevede både i forhold til fysikk og støy, og det gir utslag i en del langtidsfravær også.

6 Hverdagen i barnehagen

De kommunale barnehagene har en felles mal for årsplan. I vår ble det laget en ny mal for barnehagenes årsplaner som følger den nye rammeplanen. Årsplanen bygger på rammeplanens intensjoner og er et viktig arbeidsdokument/redskap, og et utgangspunkt for mer detaljert periodeplanlegging. I årsplanen begrunnes de valgene som tas i det pedagogiske arbeidet, og den gir et godt grunnlag for vurderingsarbeidet. Vurdering i forhold til om det arbeides etter rammeplanen, foregår kontinuerlig. Den formelle vurderingen foregår på avdelingsmøter, personalmøter, pedleder-møter og planleggingsdager.

6.1 Det ordinære tilbudet

Barnehageloven sier

§ 3 Barns rett til medvirkning

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.

Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Barnehagenes arbeid med å nå målet

Medvirkning handler om å gi barna ansvar og mulighet til å påvirke sin egen hverdag og barnehagens felles liv. Å arbeide med barns medvirkning handler ikke om å finne frem til bestemte metoder, men om hvordan vi som voksne tenker om og ser på barn. Det er de voksnes holdninger som leder fram til en medvirkningspraksis. Det er barnas møte med de voksne og barnehagens organisering som blir avgjørende for om det blir medvirkning eller ikke. De voksne skal ikke være «påfyllere» av kunnskap, men tilretteleggere for læring og fellesskap.

Barnehagene arbeider alltid med voksenrollen i barnehagen og de er flinke til å ansvarliggjøre hver enkelte medarbeider i dette; hva er din rolle i arbeid med små barn - hva er ditt bidrag?

Vurdering av måloppnåelse

Det er vanskelig å måle medvirkning, siden det alltid vil være en subjektiv opplevelse. Barnehagene har gjennomført ståstedsanalyse og det er gjennomført foreldreundersøkelse.

Ståstedsanalysen viser at ikke alle barnehagene er like fornøyde med arbeidet de gjør i forhold til barns medvirkning. Fordelingen er ca. 70% (fornøyd) -30% (kan bli bedre). Mange mener de har et forbedringspotensial, og dette blir tatt videre med i barnehagenes planer.

I foreldreundersøkelsene ser vi samme tendensen i tilbakemeldingene. På spørsmål om barnet får mulighet til å påvirke innholdet i barnehagehverdagen, har barnehagene fått en gjennomsnittsskår på 4,4 av 5 mulige.

6.2 Spesialpedagogisk tilrettelegging

Alle barn skal inkluderes i barnegruppa og det pedagogiske tilbudet, men det er ikke alltid at et barns behov kan dekkes innenfor det ordinære tilbudet.

Barn som trenger ekstra oppfølging har rett på slik hjelp ifølge loven. Det meldes inn behov til PPT eller barnehagemyndigheten i samråd med foreldrene. PPT kommer ut i barnehagen og observerer, gjennomfører samtaler og skriver sakkyndig vurdering og tilråd hjelp. Barnehagen ansetter personale og dette personalet får veiledning fra PPT. Barnehagen skriver en individuell opplæringsplan (IOP) som følges gjennom året. Barnehagen har det tette foreldresamarbeidet, og rapporterer årlig til ppt ut fra målsettinger satt i IOP.

Det fattes i hovedsak vedtak ut fra barnehagelovens § 19 a og 19 g. Loven skiller på barn med spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne. PPT gir sakkyndig vurdering om den spesialpedagogiske hjelpen. Når det gjelder § 19 g om barn med nedsatt funksjonsevne, er det kommunen som skal vurdere hvilke hjelpeinstanser som skal bistå med den sakkyndige vurderingen. Siden dette er nytt i loven har barnehagemyndigheten en avtale med PPT om å få bistand til å vurdere hvilke hjelpeinstanser som er aktuelle i hver sak. Vi ser for oss at det utvikles et skjema som kommunen v/barnehagemyndigheten sender ut til de ulike hjelpeinstansene som bør involveres. Ofte kan funksjonsnedsettelse være sammensatt, og det er behov for vurderinger fra f.eks. både fysioterapeut, ergoterapeut og annet helsepersonell for å tilrettelegge for et godt barnehagetilbud. I en av barnehagene har vi f.eks. en helsefagarbeider som bidrar i forhold til barn med funksjonsnedsettelse.

Barnehageloven sier

§ 19a Rett til spesialpedagogisk hjelp

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det.--

-- Formålet med spesialpedagogiskhjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter.

§ 19 g. Barn med nedsatt funksjonsevne

Kommunen skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Plikten til tilrettelegging omfatter ikke tiltak som innebærer en uforholdsmessig byrde for kommunen. Ved vurderingen av om tilretteleggingen innebærer en uforholdsmessig byrde, skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

Kommunen fattet vedtak om tilrettelegging av barnehagetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Som en del av kommunesammenslåingen har det tatt tid å organisere en ny PP-tjeneste i Indre Fosen. Barnehagene har ventet lenge på å få hjelp i denne perioden, men vi har fått dyktige folk i PPT som har barnehagefeltet, og vet at dette samarbeidet blir bra. Vi har fått nye samarbeidsmåter med PPT som gjør at de tidligere i «bekymringen» kommer inn og bistår med tilrettelegging slik at vi oftere kan unngå oppmeldinger. Fokuset blir større på hva vi kan legge til rette for i det ordinære tilbudet – men utfordringene her er også voksentettheten ute på avdelingene.

Vurdering av måloppnåelse

Enkelte av barnehagene har opplevd at prosessen fra barnehagene melder behov og til enkeltvedtaket har vært veldig lang. Ventelistene hos ppt har vært lange. Dette skyldes etableringen av ny ppt, og vi ser allerede at dette bedrer seg.

Barnehagene er blitt enda flinkere til å inkludere det spesialpedagogiske tilbudet i det ordinære, og vi ser at det er ikke alltid ekstra ressurser om trengs først. PPT har bistått barnehagene i å se på samspill, gruppesammensetninger og fysiske rammer for best mulig å tilrettelegge for inkludering.

Barn med enkeltvedtak har ressurser direkte tilknyttet den hjelpen de skal ha. Vi ser for oss at det i tiden framover vil være flere behov for økte personalressurser som en styrking av i gruppa, og ikke nødvendigvis direkte tilknyttet enkeltbarn.

I følge årsmelding 2017 har de kommunale barnehagene 16 barn med spesialpedagogiske tiltak. Sju av disse er på Høgåsmyra. mens de private barnehagene har til sammen ti barn med spesialpedagogiske tiltak.

For 2018 er tallet noe høyere totalt.

Minoritetsspråklige barn

Det er ulikt hvor mange minoritetsspråklige barn som går i de ulike barnehagene våre. Antall minoritetsspråklige barn i kommunale barnehager – ifølge årsmelding de tre siste årene – viser dette:

Barnehage ↓ År ↘	Antall barn		
	2015	2016	2017
Høgåsmyra	5	10	14
Skogly	4	2	1
Fevåg	1	1	3
Fembøringen	1	0	0
Vanvikan	10	9	10
Fagerbakken	0	0	0
Leksvik	3	3	3
Private barnehager tilsammen	6	8	5
Totalt	30	33	36

Det går fleste minoritetsspråklige barn i de største barnehagene, Høgåsmyra og Vanvikan. Det utvikles god fagkompetanse på disse barnehagene om minoritetsspråklig arbeid i barnehage. Høgåsmyra kan skilte med sju ulike nasjonaliteter minoritetsspråklige barn i 2017/2018.

Rammeplanen sier

Barnehagen skal sørge for å

- integrere barnet i det sosiale og kulturelle fellesskapet
- støtte barnets helhetlige utvikling basert på egne forutsetninger
- støtte dobbel kulturtilhørighet
- skape et språkstimulerende miljø
- støtte at barnet bruker sitt morsmål
- arbeide aktivt med å fremme barnets norskspråklige kompetanse

Barnehagens arbeid med å nå målet

Erfaringen er at jo yngre de minoritetsspråklige barna er, jo enklere er det å lære det norske språket og kulturen. I tillegg ser vi at foreldrene er en stor påvirkningsfaktor for hvor raskt prosessen med integrering går. Barn med foreldre som selv snakker lite norsk og har liten interesse for norsk kultur og samfunnsliv, bruker lengre tid på å mestre norsk. I barnehagene

benyttes det telefontolk for å gjennomføre foreldresamtaler, spesielt ved oppstart i barnehagen.

Kostnadene må dekkes av den enkelte barnehagen. I tillegg blir det benyttet morsmålstrener for å lette barnehagehverdagen noe. Det er ofte en utfordring for barnehagen å finne ut hvor langt barnet har kommet i sin språkutvikling, og hvor mye barnet kan av sitt morsmål. Det er viktig at de voksne i barnehagen deltar i leiken med barna for å veilede dem i leiken med andre barn. En slik voksenstøtte hjelper barnet inn i leiken. Ofte organiseres leiken i små grupper for å ivareta dette, og den voksne kan bidra med språkstimulerende aktiviteter.

Barnehagene ser på språklig og kulturelt mangfold som en flott ressurs og en positiv utfordring. Det jobbes godt med å skape språkstimulerende miljø gjennom ulike tiltak. Barnehagene har jobbet mye med vennskap, felleskap og de voksnes ansvar for inkludering, og dette gir positive utslag på foreldreundersøkelsen.

6.3 Tverrfaglig samarbeid

Helhetlig tenking rundt barns oppvekst krever et nettverk av gode samarbeidspartnere. Tverrfaglig samarbeid skal bidra til et godt arbeid rundt barnet. Målet er å sikre at alle barn, unge og deres familier, som har behov for hjelp og støtte fra flere instanser, få rett hjelp til rett tid. Det skal legges stor vekt på god samhandling og medvirkning med foreldre/foresatte, og så langt det er mulig, skal også barnets stemme høres.

Indre Fosen kommune har et godt tverrfaglig samarbeid. Begge de «gamle» kommunene hadde gode rutiner og vi ser fram til å fortsette sammen. Leksvik har vært modellkommune og utviklet Leksvik-modellen – en plan for oppfølging av utsatte barn. Rissa har sin gamle håndbok «sammen for barn 0-6 år». Begge har vært gode verktøy for tidlig hjelp.

I Rissa har 5 barnehager deltatt i «Tidlig Inn» - et opplæringsprogram spesielt rettet mot gravide og småbarnsforeldre om psykisk helse, rusmidler og vold i nære relasjoner.

Måten den nye ledergruppen for oppvekst er organisert på, bidrar til at linjene er kortere for et godt tverrfaglig samarbeid både i enkeltsaker og på et faglig nivå.

2018 brukes til å finne felles rutiner for et godt tverrfaglig samarbeid, og høsten 2018 vil være en «prøveperiode» for om den nye organiseringen vil fungere for de tverrfaglige møtene (barnehageteam/førskolehelseteam).

7 Samarbeid mellom hjem og barnehage

Samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene er avgjørende for at barnehagen skal kunne legge til rette for et godt tilbud til barnets beste.

Rammeplanen sier

Barnehagens skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og samarbeidet mellom hjemmet skal alltid ha barnets beste som mål.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Barnehagene har et formelt samarbeid med foreldrene gjennom foreldremøter, møter i barnehagens samarbeidsutvalg og foreldresamtaler. Det er likevel i det uformelle, i hente/bringesituasjoner at den kanskje aller viktigste dialogen finner sted.

Barnehagens pedagogiske dokumentasjon er god informasjon som foreldre kan bruke for å ha gode samtaler med barnet sitt om hverdagen i barnehagen. Styringsdokumentene i barnehagen har nedfelt både hva barnehagen forventer av foreldre og hva foreldrene kan forvente av barnehagen.

Det gjennomføres foreldreundersøkelser jevnlig. I svarene derfra får barnehagen en klar tilbakemelding på foreldrenes opplevde kvalitet av barnehagetilbudet.

Det er politisk bestemt at vi skal ha et kommunalt foreldreutvalg i Indre Fosen. I forbindelse med kommunesammenslåingen har ikke dette vært prioritert område før nå. Høsten 2018 vil et slikt foreldreutvalg konstitueres.

Det kommunale foreldreutvalget (KFUB) har som formål å

- fremme et godt samarbeide mellom foreldre, barnehage, barnehageadministrasjonen og det politiske nivået i kommunen.
- være et høringsorgan og et rådgivende organ på vegne av foreldrene ved alle barnehagene i kommunen
- drive informasjonsarbeid og ideskaping og bidra med erfaringsutveksling og foreldresamarbeid mellom de ulike barnehagene i kommunen
- arbeide for foreldreengasjement for å gi hvert enkelt barn et best mulig utbytte av sin barnehagetid

Vurdering av måloppnåelse

Møter og foreldresamarbeid for øvrig gjennomføres i henhold til oppsatte planer i den enkelte barnehagen. Barnehagene er opptatt av at det gode foreldresamarbeidet skal være tuftet på åpenhet og tillit, slik at ansatte og foreldre i felleskap arbeider for barnets beste.

Resultatene av foreldreundersøkelsen analyseres i kapittel 9.

Det kommunale foreldreutvalget for barnehagene opprettes høsten 2018.

8 Overganger

Rammeplanen sier

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen.

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.

Barnehagen skal i samarbeide med foreldrene og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Barnehagene har gode rutiner for hvordan de tar imot nye barn og foreldre for å gjøre tilvenningsperioden i barnehagene best mulig. Tilknytning og trygghet vektlegges, der voksne er en trygg base for utforsking av verden, og barna skal oppleve voksne som er glade for å se dem og bli kjent med dem. Å komme i en fast dagsrytme i barnehagen er en vesentlig del av tilvenningen. Dagsrytmen ivaretar barnas behov for mat, søvn og lek. Alle barnehagene samarbeider med foreldrene ved å

- gi god informasjon før oppstart
- tilby besøk før oppstart
- gi en oppstartssamtale der nødvendig informasjon blir utvekslet.
- oppmuntre foreldre til å bruke god tid på tilvenning

I overganger mellom avdelinger, for eksempel fra småbarnsgruppe til storbarnsgruppe, har barnehagene gode rutiner for at overgangen skal bli best mulig. Disse overgangene skjer som regel i forbindelse med oppstart av nytt barnehageår. Det er overgangssamtaler med foreldre og nytt personale på våren, og barna er på besøk på "nyavdelingen" for å bli kjent. Barnehagene vurderer at rutinene, samarbeidet og tilretteleggingen i overgangene fungerer godt.

"Veien til skolestart" er rutiner for hvordan barnehagen og skolen samarbeider det siste året barnet er i barnehagene, før skolestart. Det er nå lovfestet at skolen skal ta initiativ til et slikt samarbeid. I tillegg til rutinene har barnehagene egen årsplan for førskolegruppa for det siste året i barnehagen. Her skjer det masse spennende. Disse planene innebærer at førskolebarn som sokner til samme skolekrets, har felles aktiviteter og samlinger gjennom det siste året i barnehagen, og har felles skolebesøk.

Vurdering av måloppnåelse

Det henvises til foreldreundersøkelsen i kapittel 9.2.8 hvor foreldre har svart på hvordan de opplever tilvenning og overgangen til skole.

Veien til skolestart

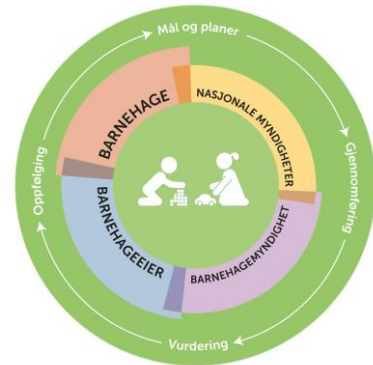
Plan for overgangen mellom barnehage, skole og SFO
i Indre Fosen kommune

Vedtatt i Oppvekstutvalget 01.02.2018.

9 Kvalitet i barnehagen

Utdanningsdirektoratet har utviklet et kvalitetssystem til hjelp i arbeidet med kvalitetsutvikling i barnehagen. Kvalitetssystemet skal blant annet gi

- **barnehagen** verktøy til å vurdere og reflektere over egen praksis
- **kommunen** informasjon for å vurdere hva de skal føre tilsyn med
- **nasjonale myndigheter** et kunnskapsgrunnlag for å sette mål for og utvikle tiltak på ulike områder i barnehagesektoren
- **foreldre** informasjon som grunnlag for valg av barnehage, og som grunnlag for dialog om kvaliteten i barnehagen barnet deres går i

Barns trivsel og utvikling i barnehagen er målet for alt kvalitetsarbeid i barnehagesektoren. I kvalitetssystemet for barnehagen inngår det flere verktøy for å vurdere og arbeide med kvaliteten i den enkelte barnehage. I det følgende presenterer vi resultatene fra to av verktøyene vi bruker i Indre Fosen kommune: Ståstedsanalysen og Foreldreundersøkelsen.

9.1 Ståstedsanalysen

Ståstedsanalysen er et refleksjons- og prosessverktøy og et hjelpemiddel for barnehagebasert vurdering. Målet er å skape felles refleksjon blant barnehagens personale over barnehagens praksis og hvilke områder barnehagen vil prioritere i videre utviklingsarbeid. Dette forutsetter at alle medarbeiderne er involvert i analysearbeidet. Alle kommunale barnehager i Indre Fosen er bedt om å gjennomføre Ståstedsanalysen for barnehager våren 2018. Vurderinger som gjøres i Ståstedsanalysen er en god støtte i arbeidet med den årlige tilstandsrapporten til kommunestyret. Det er andre gangen at barnehagene gjennomfører Ståstedsanalysen.

Ståstedsanalysen består av tre faser. Fase 1 er en innsamling av informasjon om barnehagen som ligger i Utdanningsdirektoratets nettsted www.barnehegefakta.no. Fase 2 består av en undersøkelse hvor medarbeiderne tar stilling til påstander om barnehagens praksis. Deretter drøfter medarbeiderne det samlede materialet fra fase 1 og 2. Materialet skal danne grunnlag for den samlede vurderingen i fase 3. Når opplysningene i Ståstedsanalysen brukes i tilstandsrapporten og legges fram i kommunestyret, gjelder kommunens vanlige ansvar for å overholde personopplysningsloven.

Hovedtema i ståstedsanalysen er disse:

- Barnehagens verdigrunnlag
- Ansvar og roller
- Barnehagens formål og innhold
- Barns medvirkning
- Samarbeid mellom hjem og barnehage
- Overganger
- Barnehagen som pedagogisk virksomhet
- Barnehagens arbeidsmåter
- Barnehagens fagområder
- Vennskap og fellesskap

Ståstedsanalysen gir også rom for tilleggstema. Siden vi har deltatt i realfagskommunesatsingen, var det naturlig å velge Antall, rom og form som tilleggstema.

Barnehagenes funn i ståstedsanalysen

Barnehagene har kommet nokså ulikt i dette arbeidet. De har sett på funn, men de fleste har ikke kommet i fasen hvor de har lagt klare målsettinger for hva de skal gjøre videre.

De er fortsatt i drøftingsfasen/egenvurderingen hvor de skal ta stilling til dette:

- Hva er vi gode på (styrker)?
- Hva må vi jobbe mer med (utfordringer)?
- Hva ønsker vi å oppnå (mål)?
- Hvordan skal vi få det til (tiltak)?

Barnehagene har så langt bare gjort vurderinger av styrker og utfordringer. Oppsummert ser det slik ut:

Barnehage	Hva er vi gode på?	Hva må vi jobbe mer med?
Fagerbakken og Fevåg	Vi arbeider godt med barnehagens verdigrunnlag og overganger.	Vi vil ta tak i barns medvirkning og legge til rette for mer bruk av digitale verktøy
Fembøringen	Vi er gode på å utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får mulighet til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna (jfr. Vårt bakom-prosjekt hvor vi har fokus på rommet som den tredje pedagog). Vi er også god på å tilpasse innholdet i barnehagen til både enkeltbarnet og barnegruppen (jfr. Inkludering på alvor). Leiken har en veldig viktig plass i vår barnehage og barnehagen er preget av omsorgsfulle relasjoner mellom både barn og voksne. Vi er gode på å følge med på barns kommunikasjon og språk, fanger opp og støtter barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker, som er lite språklig aktive, eller som har en sen språkutvikling. Vi legger til rette for god dialog med alle foreldrene, og for en trygg og god start i barnehagen, dette gjelder også i forhold til overgang barnehage/skole.	Barns medvirkning, og dokumentasjon av vårt arbeid. Personalet må bli bedre til å legge til rette for at barna utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttryksformer. Vi må bli enda bedre på vår felles forståelse av hvilke matematiske begreper som skal brukes i hverdagen, og jobbe enda mer i forhold til å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og fordypende samtaler. Gjennom "BAKOM-prosjektet" har vi fått en del ideer om hvilke dokumentasjonsmetoder som vi skal benytte, og blitt enige om at alle ansatte skal bidra med sine praksisfortellinger knyttet til de utfordringene vi har. Det at hver enkelt ansatt skal se <i>sin</i> rolle i dette og komme med forslag og ideer om forbedringer, og også eksempler fra sin hverdag om ting som fungerer.

Barnehage	Hva er vi gode på?	Hva må vi jobbe mer med?
Høgåsmyra	Bevisstheten på hvordan den voksne møter det enkelte barnets behov for omsorg I vår barnehage snakker vi jevnlig med foreldrene om barnets utvikling og trivsel i barnehagen	Vi må bli flinkere til gi barna opplevelser med digitale verktøy som viser at disse verktøyene kan være kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Vi må arbeide mer bevisst med å styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og lyst til å utforske matematiske sammenhenger.
Leksvik	I vår barnehage er leken viktig, og det å dele barna inn i små grupper, slik at vi ser hvert enkelt barn. Vi har jobber godt med vennskap og felleskap, og det å støtte barna i å sette egne grenser og respektere andres grenser. Vi er gode på å være tilstede sammen med barna.	Vi må jobbe mer med det å bruke digitale verktøy, samt barns medvirkning i forhold til vurderingsarbeid.
Skogly	Vi har tilfredsstillende praksis på å skape fellesskap, refleksjon over egen praksis (faglig og etiske problemstillinger), bærekraftig utvikling, tilpasse innholdet til barn/ barnegruppen, viser god omsorg og matglede/ sunne helsevaner. Vi har et godt samarbeid med foreldrene, vi er flinke til å legge til rette for gode overganger, vi er observante i forhold til barns kommunikasjon og språkutvikling. I vår barnehage er vi gode til å støtte barna slik at de blir kjent med egne og andres følelser, og til å utvikle vennskap.	Vi kan bli mer bevisste i forhold til å dokumentere – og hva vi dokumenterer. Vi kan bli bedre til å legge til rette for at barna kan utforske, undre seg, skape nysgjerrighet og motivasjon til problemløsning. Vi kan bli bedre til å ta initiativ til lek og bidra til at alle kommer inn i leken.
Vanvikan	Vi er gode på barnehagens arbeid med vennskap og fellesskap og vårt arbeid mot mobbing. I tillegg er vi flinke til å arbeide med barnehagens verdigrunnlag, ansvar og roller og barnehagens formål og innhold.	Vi kan bli flinkere i arbeidet med en større bevisstgjøring av bærekraftig utvikling. Vi kan bli flinkere i arbeidet med digitale verktøy og få mer kompetanse på dette. Vi kan bli bedre på dokumentasjon av pedagogisk praksis Vi kan bli enda mer bevisst på å gi rom for nok ro og hvile for barna.

9.2 Foreldreundersøkelsen for barnehagen

Utdanningsdirektoratets foreldreundersøkelse ble gjennomført i alle de kommunale barnehagene i Indre Fosen kommune i november 2017. Fem private barnehager deltok også på Foreldreundersøkelsen, mens fire private barnehager og en familiebarnehage valgte å ikke være med. Det er frivillig å delta, men Indre Fosen kommune påla alle de kommunale barnehagene å gjennomføre undersøkelsen. Svarprosenten i de kommunale barnehagene var 62,14 %.

I Foreldreundersøkelsen får foreldre og foresatte si sin mening om barnehagetilbudet, barnas trivsel og samarbeidet mellom hjem og barnehage. Undersøkelsen gir barnehagen og barnehageeier en tilbakemelding om opplevd kvalitet, sett med foreldreøyne. Det fins ingen undersøkelse som forteller direkte om barnets opplevelse av sin barnehagehverdag.

Undersøkelsen har 30 spørsmål fordelt på ni bolker:

1. Ute- og innemiljø
2. Relasjon mellom barn og voksen
3. Barnets trivsel
4. Informasjon
5. Barnets utvikling
6. Medvirkning
7. Henting og levering
8. Tilvenning og skolestart
9. Tilfredshet med barnehagen, totalt sett

Nedenfor går vi gjennom svarene fra foresatte i de kommunale barnehagene i Indre Fosen. Der det er av spesiell interesse, viser vi også til resultater fra de private barnehagene, og hele landet sett under ett.

Funn i Foreldreundersøkelsen

Generelt kan vi si at Foreldreundersøkelsen viser at barnehagene i Indre Fosen har god kvalitet og at de foresatte er tilfreds med det tilbudet vi gir barna deres. Tabellen under viser samleresultatene fra de kommunale barnehagene i Indre Fosen kommune, satt opp mot de nasjonale resultatene. Våre barnehager ligger likt med eller over nasjonalt skår i samtlige spørsmålsbolker.

Foreldreundersøkelsen

	Indre Fosen kommune - Kommunal (2017)	Nasjonalt - Kommunal (2017)
Ute- og innemiljø	4,2	4,0
Relasjon mellom barn og voksen	4,6	4,5
Barnets trivsel	4,8	4,7
Informasjon	4,2	4,2
Barnets utvikling	4,7	4,6
Medvirkning	4,4	4,2
Henting og levering	4,4	4,3
Tilvenning og skolestart	4,5	4,4
Tilfredshet	4,5	4,4
Samisk bolk	-	4,0

Samleresultater fra Foreldreundersøkelsen blant foresatte med barn i de kommunale barnehagene i Indre Fosen kommune og hele landet, gjennomført i november 2017.

Kilde: Utdanningsdirektoratets bestillings- og rapportportal.

9.2.1 Ute- og innemiljø

Spørsmålene i denne bolken gjelder

- barnehagens utearealer
- barnehagens lokaler
- barnehagens leker og utstyr
- hygien i barnehagen,
- barnehagens mattilbud
- hvordan barnehagen ivaretar barnas sikkerhet.

Gjennomsnittsskår i de kommunale barnehagene er 4,2. I følge undersøkelsen er foreldrene mest fornøyd med lokalene i Leksvik barnehage (skår 4,7) og uteområdene ved Skogly og Høgåsmyra barnehager (skår 4,7).

Vanvikan barnehage skiller seg markert ut i motsatt retning på spørsmålene om barnehagens lokaler og uteområder. Denne barnehagen oppnår en skår på hhv. 2,9 og 3,3 på disse spørsmålene. Vanvikan barnehage kommenterer dette slik i sin tilstandsrapport:

«Foreldrene var minst fornøyd med det fysiske miljøet i barnehagen, noe som ikke var overraskende da vi har en gammel barnehage som vi har vokst ut av, uten møterom, grupperom, lagerkapasitet ol, og som er blitt nedslitt. På skalaen fra 1 (dårligst) til 5 (best) fikk vi et snitt på 3,6 på det fysiske miljøet. Vi fikk også en kommentar om at foreldrene

ønsket mer varmmat i barnehagen og at barna var enda mer delaktig i matlagingen, noe vi har tatt til følge.»

Vurdering

Vi kan ikke si oss fornøyd med at både foreldre og ansatte opplever en av de kommunale barnehagene som uhensiktsmessig og nedslitt. Ny barnehage i Vanvikan ligger høyt på prioriteringslista over investeringer i Indre Fosen kommune. Det er viktig at arbeidet med barnehagen kommer i gang så fort som mulig.

For de øvrige barnehagene er det viktig at vedlikehold av lokaler og uteområder følger en plan som sikrer at god kvalitet, også i framtida.

9.2.2 Relasjon mellom barn og voksen

Spørsmålene i denne bolken dreier seg om hvorvidt foreldrene opplever at

- barnet er trygg på personalet i barnehagen
- de ansatte tar hensyn til barnets behov
- de ansatte er engasjerte i barnet
- personaltettheten er tilfredsstillende

Gjennomsnittsskår i våre barnehager på spørsmålene i denne bolken er 4,6.

På de tre første spørsmålene – som dreier seg direkte om relasjonene mellom barn og voksne – viser foreldrene i de kommunale barnehagene høy tilfredshet (skår 4,7-4,8). Undersøkelsen viser at foreldrene med barn i Fevåg barnehage er aller mest fornøyd med relasjonene mellom barna og de voksne i barnehagen. Barnehagen får topp skår (5,0) både på spørsmål om barnet føler seg trygg på personalet, og om foreldrene opplever at de ansatte er engasjerte i deres barn. Fevåg barnehage kommenterer dette slik i sin tilstandsrapport (– i all beskjedenhet):

«Undersøkelsen viser at vi er god på relasjon mellom barn og voksne og barnets trivsel.»

Spørsmålet om personaltetthet trekker gjennomsnittet ned, både i Indre Fosen (skår 4,1) og i landet (skår 4,0). Dette er ikke tilfellet i de private barnehagene i Indre Fosen. Gjennomsnittsskår for de private barnehagene er 4,8 på spørsmålet om foreldrene opplever at personaltettheten er tilfredsstillende.

Vurdering

Det er svært bra når barnehagene samlet oppnår bortimot toppskår på samtlige spørsmål som dreier seg om relasjonen mellom barna og de voksne i barnehagen.

Personaltetthet – antallet voksne per barn – er en parameter som henger sammen med barnehagens åpningstid, barnets oppholdstid og de ansattes arbeidstid. Skjerpede nasjonale normer for pedagog- og voksentetthet vil ikke løse problemet med lav personaltetthet i store deler av dagen, så lenge barna oppholder seg i barnehagen flere timer per dag enn det de voksne gjør. Med mindre man setter inn bemanning utover de nasjonale normene, vil personaltettheten i store deler av dagen være lavere enn normen. Og fordi ansatte med barnehagelærerutdanning har tariffestet rett til å bruke fire timer per uke utenfor avdeling til planlegging, vil personaltettheten i barnehagen være omvendt proporsjonal med andelen barnehagelærere.

I utgangspunktet følger alle de kommunale og private barnehagene i Indre Fosen de samme bemanningsnormene. Når foreldrene i de private barnehagene er mer tilfredse med personaltettheten enn tilfellet er i de kommunale barnehagene, kan en mulig forklaring være at foreldrene i de private barnehagene har et sterkere eierforhold og derfor en mer positiv innstilling til barnehagen sin enn tilfellet er i det offentlige.

9.2.3 Barnets trivsel

Spørsmålene i bolken om barnets trivsel dreier seg om de foresatte har inntrykk av at

- barnet trives i barnehagen
- barnet har venner i barnehagen
- barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter.

Gjennomsnittsskår i de kommunale barnehagene er 4,8. Nedenfor har vi satt inn en tabell som viser hvordan de foresatte har svart på de tre spørsmålene:

Barnets trivsel							
Utvalg							Snitt
Indre Fosen kommune - Kommunal (2017)							4,8
Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn:	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke	Snitt
Jeg har inntrykk av at barnet mitt trives i barnehagen	149	18	4	0	-	-	4,8
Jeg har inntrykk av at mitt barn har venner i barnehagen	129	33	6	-	0	-	4,7
Jeg har inntrykk av at barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter	138	27	5	1	1	1	4,7

Kilde: Utdanningsdirektoratets bestillings- og rapportportal.

Det er foreldrene ved Fevåg og Fagerbakken barnehager som gir høyest skår på spørsmålene om trivsel, med et snitt på 4,9.

Vurdering

Det er svært positivt at de foresatte har et så klart inntrykk av at deres barn trives, har venner og får utfolde seg på ulike vis i barnehagen. Resultatene ligger litt over nasjonalt snitt, men også i landssammenheng uttrykker foreldrene at barna trives og har det godt i barnehagen.

9.2.4 Informasjon

Spørsmålene i denne bolken dreier seg om informasjonen mellom barnehage og heim:

- om foreldrene får god informasjon om hvordan barnet har det i barnehagen
- om de får god informasjon om innholdet i barnehagedagen
- om barnehagen er flink til å informere om endringer i personalgruppa

Gjennomsnittsskår i våre barnehager på spørsmålene i denne bolken er 4,2, likt med landsgjennomsnittet. Det foreldrene ser ut til å savne aller mest, er informasjon om endringer i personalgruppa – f. eks. om hvilke vikarer de bruker.

Skogly friluftsbarnehage kommenterer dette punktet slik i sin tilstandsrapport:

«Utviklingsområder for oss ut fra foreldreundersøkelsen er:

- Informasjon om nyansatte, viktig at vi henger opp bilder av midlertidige ansatte i gangen også.*
- Vi vil også jobbe med å sikre god informasjonsflyt mellom foreldre og barnehage. Vi tror at en ny kommunikasjonsstrategi mellom hjem og barnehage, vil hjelpe oss i dette arbeidet.»*

Vurdering

Mye av informasjonsflyten mellom barnehagen og foreldrene finner sted i de daglige møtepunktene når foreldrene leverer og henter barna. Barnehagene informerer også gjennom oppslag, SMS og informasjonsskriv, via Facebook og på egen og/eller kommunens hjemmeside. Disse systemene tilfredsstiller ikke dagens krav til toveis kommunikasjon og enkel tilgang til informasjon.

På oppdrag fra oppvekstledelsen har ei arbeidsgruppe med folk fra barnehage, skole og kommunikasjons- og informasjonsavdelingen i kommunen sett på kommunikasjonsstrukturen i kommunens barnehager og skoler. Det er særlig behov for en mer profesjonell løsning for skriftlig kommunikasjon mellom barnehager og hjem. Rutinene for dette er litt for tilfeldig i dag og det gjør informasjonen fra barnehagen uoversiktlig. Arbeidsgruppa er også bekymret for om informasjonssikkerheten og personvernet ivaretas.

Arbeidsgruppa har testet to av kommunikasjonsløsningene som er på markedet. Disse er spesialutviklet for kommunikasjon mellom barnehage og hjem. Løsningene er testet i Skogly friluftsbarnehage med ansatte og foreldrerepresentanter for Samarbeidsutvalget. Arbeidsgruppa ønsker å teste noen flere plattformer før de kommer med en anbefaling til oppvekstledelsen. Det administrasjonsprogrammet som barnehagene bruker i dag (Visma Oppvekst Barnehage), kommer med en ny nettbasert løsning i 2018 (Visma Flyt Barnehage). Det vil være en fordel for barnehagene om en kan samle alt i samme plattform, dersom det kommer en god foreldremodul knyttet til dette administrasjonsprogrammet. Arbeidsgruppa ønsker også å se på muligheten for å finne en kommunikasjonsløsning som hele oppvekstsektoren kan bruke. Barnehager, skoler, SFO og ev. kulturskolen kunne med fordel brukt samme kommunikasjonsplattform i og med at det er de samme familiene de skal nå. Vi ser allerede i dag at innbyggerne våre har litt for mange kanaler og innlogginger å forholde seg til. Trondheim kommunes «Meldeboka» kan være en modell for en lignende løsning på Fosen.

Saken går videre til behandling i eFagråd Fosen.

9.2.5 Barnets utvikling

Spørsmålene i denne bolken handler om hvorvidt barnehagen

- har dialog med foreldrene
- bidrar til barnets sosiale utvikling

- oppmuntrer barnets nysgjerrighet og lærelyst
- tilrettelegger for barnets språklige utvikling

Foreldrene gir de kommunale barnehagene en samlet skår på 4,7 på disse spørsmålene, noe som er litt bedre enn landsgjennomsnittet på 4,5. Det er liten variasjon mellom barnehagene, med skår mellom 4,6 og 4,9.

Vurdering

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen viser at foreldrene er trygge på barnehagenes bidrag på alle barnas utviklingsområder. Resultatet er meget tilfredsstillende.

9.2.6 Medvirkning

Spørsmålene i denne bolken handler om

- barnets mulighet til å påvirke innholdet i barnehagedagen
- barnehagen tar hensyn til foreldrenes synspunkter
- barnehagen jobber for å sikre foreldrenes medvirkning
- foreldrene opplever foreldremøtene som nyttige

Gjennomsnittsskår på spørsmålene om medvirkning er 4,4. Foreldrene i kommunale og private barnehager i Indre Fosen skårer likt, og noe over landsgjennomsnittet (4,2).

Foreldrene er minst tilfreds med nytten de har av foreldremøtene, og mest tilfreds med at barnehagene tar hensyn til deres synspunkter. Foreldrene har også inntrykk av barna har gode muligheter til å påvirke innholdet i barnehagedagen.

I følge [barnehageloven § 3](#) skal barnehagen ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Dette er også nedfelt i [Grunnloven § 104](#) og [FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1](#).

Rammeplanen presiserer dette nærmere: Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen.

Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Også de yngste barna og barn som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale, har rett til å gi uttrykk for sine synspunkter på egne vilkår. Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov.

Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

Vurdering

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen er tilfredsstillende med tanke på foreldrenes og barnas muligheter for medvirkning til barnehagens innhold. Det er nok vanskelig for foreldrene å vite hvordan realitetene er rundt barnas medvirkning i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Men svarene viser at barna ikke uttrykker misnøye overfor foreldrene.

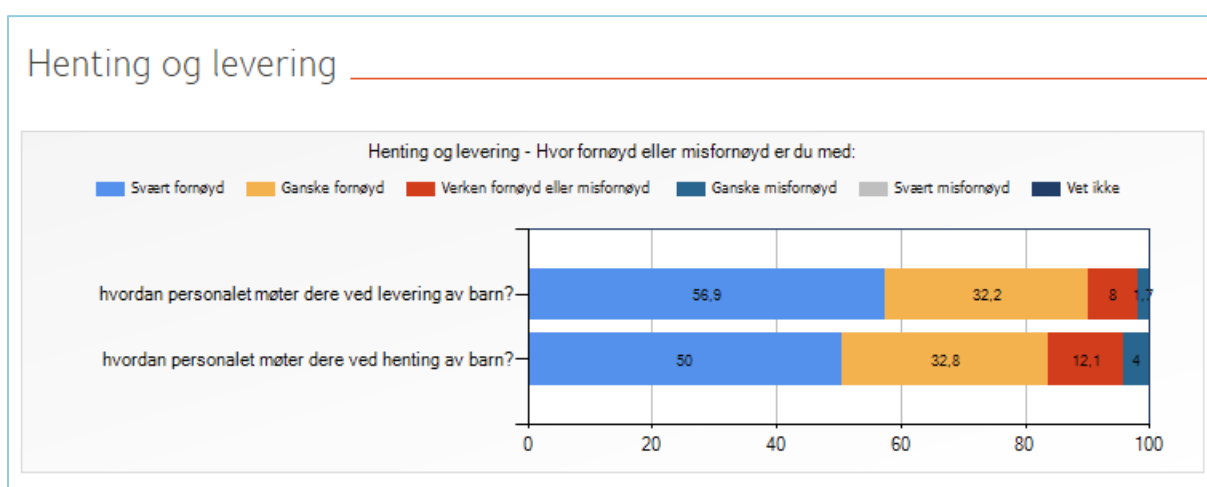
Barnehagene bør gå kritisk gjennom innholdet i foreldremøtene, og i større grad involvere foreldregruppa i planleggingen av disse møtene. Det er viktig at foreldremøtene oppleves som nyttige for selve målgruppa.

9.2.7 Henting og levering

Spørsmålene i denne bolken dreier seg om hvordan personalet møter foreldrene

- ved levering av barn
- ved henting av barn

Gjennomsnittsskår for disse spørsmålene er 4,4 i de kommunale barnehagene. Foreldrene er litt mer fornøyd med situasjonen rundt levering av barna om morgenen (skår 4,4), enn med hentesituasjonen (skår 4,3). Som figuren nedenfor viser, svarer rundt 90 % av foreldrene at de er svært fornøyd eller ganske fornøyd med måten personalet møter dem på ved levering av barna. Ved henting ligger dette tallet nærmere 80 %.

Kilde: Utdanningsdirektoratets bestillings- og rapportportal.

De private barnehagene har noe høyere skår på disse spørsmålene enn de kommunale (skår 4,7 i de private mot 4,4 i de kommunale).

Vurdering

Henting- og leveringssituasjonen er viktige møtepunkt mellom barnehagen og foreldrene. Når foreldrene er mer fornøyd med opplevelsen om morgenen, kan det ha sammenheng med at det er mer ro i avdelingen når barna kommer, og at dette gir foreldrene en mulighet til å gi beskjed til barnehagen om situasjonen rundt barnet: om det har spist, sovet godt osv. Ved henting har foreldrene trolig forventninger om at det er barnehagen som skal gi tilbakemelding om hvordan barnets dag i barnehagen har vært. Da har kanskje den voksne de møtte om morgenen, blitt avløst av en ettermiddagsvakt. Hvis barnehagen ikke har veldig gode rutiner for overføring av informasjon om det enkelte barn mellom tidlig- og seinvakta, vil det være vanskelig å gi foreldrene full og detaljert oversikt over hvordan barnet har hatt det gjennom dagen.

Når de private barnehagene skårer bedre enn de kommunale barnehagene på dette punktet, kan det ha sammenheng med svarene foreldrene ga vedrørende personaltetthet, se kap. 9.2.2. Når foreldrene opplever leverings- og hentesituasjonen som mer tilfredsstillende i de

private enn i de kommunale barnehagene, kan det være fordi det er tilgjengelig personale å snakke med når de kommer til barnehagen. Også i de private barnehagene er foreldrene mest fornøyd med måten de blir møtt på om morgenen.

Barnehagene bør stadig vurdere hvordan de prioriterer sin bemanning når foreldrene er i barnehagen for å levere eller hente barna. Disse korte møtene er viktige, og kan ha stor betydning for barnets trivsel og utvikling.

9.2.8 Tilvenning og skolestart

Spørsmålene foreldrene svarer på i denne bolken, dreier seg om hvor fornøyd de er med

- måten barnehagen forbereder barnet til skolestart
- måten barnet ble ivaretatt i tilvenningsperioden

Det første spørsmålet er det kun foreldrene til skolestarterne som har svart på. Barnehagene får en gjennomsnittsskår på 4,3 på dette spørsmålet. Det er foreldrene på Høgåsmyra barnehage som er mest fornøyd med måten barnehagen forbereder barna på skolestarten (skår 4,6). Landsgjennomsnittet ligger på 4,2.

Foreldrene er jevnt over litt mer fornøyd med måten barnet deres ble ivaretatt på når de skulle begynne i barnehagen. Her er gjennomsnittsskåren 4,6. Foreldrene i Fevåg barnehage gir barnehagen toppskår på dette spørsmålet.

Vurdering

Dokumentet «Veien til skolestart» er kommunens plan for overgangen barnehage/skole. Planen ble vedtatt i Oppvekstutvalget i februar 2018. Første del av dokumentet er barnehagens plan, med mål for førskolearbeidet. Del to beskriver plan og innhold og sier hvem som har ansvar for de ulike møter, turer, aktiviteter og samtaler barn og foreldre skal delta på i overgangsåret.

Barnehagens mål i førskolearbeidet:

Mål	Innhold og arbeidsmåter
Sosial kompetanse	• Jevnlig møte andre førskolebarn og utvikle seg som gruppe, omgås hverandre på en inkluderende måte • Være en god venn og få nye venner • Etterhvert føle tilhørighet i gruppa • Bli kjent med skolen, nye barn, nye voksne og nye omgivelser
Språklig kompetanse	• Skoleforberedende aktiviteter med tall og bokstaver. For eksempel tekstskaping, gjenfortelling, beskrivelser, sette ord på opplevelser og følelser
Konsentrasjon og oppmerksomhet	• Utholdenhet i aktiviteter, klare å ta imot og utføre beskjeder, vente på tur, • Kontinuitet i aktiviteter – det å fortsette med samme tema neste gang vi møtes • Lytte og observere
Selvstendighet	• På- og avkledding, hygiene, mat og måltid, holde orden
Vekke nysgjerrighet	• Vekke nysgjerrighet og undring til skolen gjennom aktiviteter i førskolegruppa

Hver barnehage skal lage en førskoleplan, som sendes til aktuelle foresatte innen utgangen av september hvert år. Førskoleplanen skal ses i sammenheng med barnehagens årsplan. Selv om gjennomføringen kan variere fra barnehage til barnehage, er målene felles for alle barnehagene (se tabellen til høyre):

Hentet fra dokumentet «Veien til skolestart», vedtatt av Oppvekstutvalget i Indre Fosen 01.02.2018

Når foreldrene ikke er helt fornøyd med barnehagenes skoleforberedelser, kan det skyldes at planen ikke var ferdig da førskoleopplegget i barnehagen startet høsten 2018. Det kan også forklares med at Foreldreundersøkelsen gjennomføres i november, og at barnehagene på det tidspunktet nettopp har startet opp med førskolearbeidet. Men den lille misnøyen vi sporer, kan også tyde på at foreldrenes forventninger ikke står helt i stil med barnehagenes målsettinger for dette arbeidet. Det er viktig at barnehagene kommuniserer målsettingene og sine arbeidsmåter på en god måte, og åpner for en dialog med foreldrene om innholdet i barnehagens plan for overgangen mellom barnehage og skole.

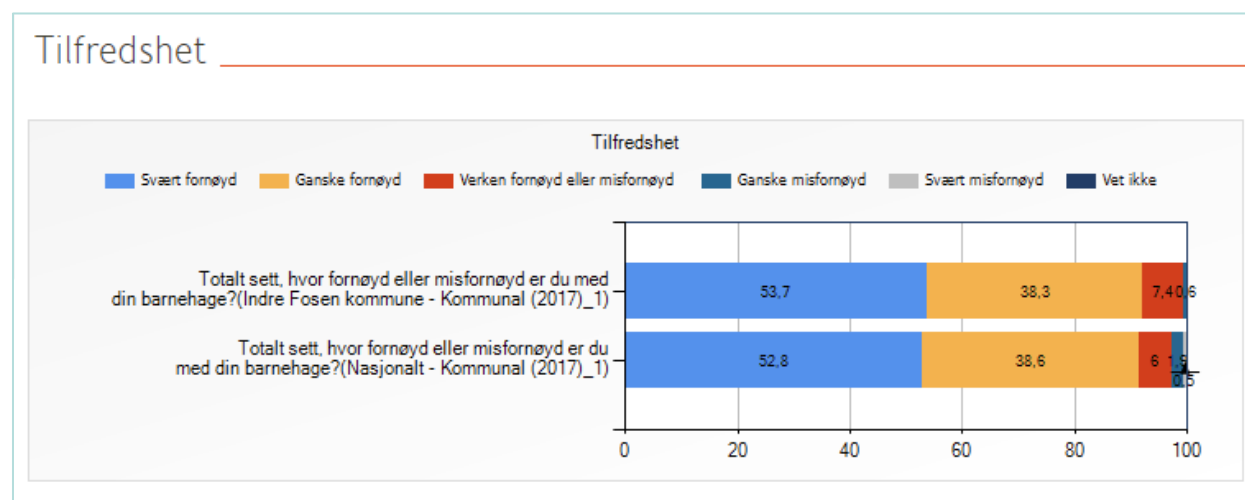
Vi mener at den vedtatte planen – når den følges – er meget god, og er et viktig bidrag til å nå målet om å gi barn og foreldre en trygg og forutsigbar overgang fra barnehage til skole og SFO.

9.2.9 Tilfredshet med barnehagen, totalt sett

Det siste spørsmålet i Foreldreundersøkelsen er:

- Totalt sett, hvor fornøyd eller misfornøyd er du med din barnehage?

Figuren nedenfor viser hvordan svarene fordeler seg blant foreldre og foresatte. Grafen viser resultatene fra Indre Fosen øverst og hele landet nederst. Som vi ser er resultatene nesten identiske. Blant de foreldre og foresatte i de kommunale barnehagene som har svart, er 92 % svært fornøyd eller ganske fornøyd, 7 % er verken fornøyd eller misfornøyd, mens én person oppgir at vedkommende er ganske misfornøyd. Ingen er svært misfornøyd. Ingen er svært misfornøyd.

Kilde: Utdanningsdirektoratets bestillings- og rapportportal.

Vurdering

Resultatet på det samlespørsmålet er godt, selv om vi selvsagt kunne ønsket oss at alle uttrykte at de er svært fornøyd med barnehagen sin. De kommunale barnehagene skårer litt lavere enn de private barnehagene. Tungtrø barnehage AS er den barnehagen i kommunen som skårer aller høyest på dette spørsmålet. Samtlige foreldre som har svart gir topp skår (5,0). Akrobaten barnehage AS kommer rett bak med skår 4,9. Deretter kommer Fevåg barnehage (kommunal) og Tryllefløyten musikkbarnehage AS med skår 4,8.

9.3 Utviklingsarbeid

9.3.1 Barnehagebasert kompetanseutvikling (BAKOM)

Regjeringens kompetansestrategi for fremtidens barnehage sier:

Barnehagebaserte kompetanseutviklingstiltak er utviklingsarbeid som involverer hele personalet og som foregår i den enkelte barnehage. Som pedagogisk samfunnsinstitusjon må barnehagen være **en lærende organisasjon** med kunnskapsbasert ledelse. Godt lederskap i barnehagen bidrar til at de ansatte tar i bruk og utvider sin kompetanse. Mål i rammeplanen realiseres, og kvaliteten i det pedagogiske arbeidet i barnehagen kan sikres. Endringer i sektoren krever tydelige ledere som har evne til å initiere og lede felles utviklingsarbeid.

Barnehageeier har ansvar for tiltakene som utvikles lokalt, i samarbeid med relevante kompetansemiljøer, barnehagemyndigheten, og gjerne med andre barnehager og på tvers av kommuner. Tiltakene skal være forankret hos pedagogisk leder, styrer og eier og skal bidra til en utviklingsprosess på egen arbeidsplass for hele personalet i barnehagen, på tvers av kompetansenivå. Tiltaket vil være sentralt i videreutviklingen av regionale ordninger for kompetanseutvikling.

Et kjennetegn ved den lærende organisasjon er at alle ansatte er engasjert i å skape og dele kunnskap om hvordan de best kan nå organisasjonens mål. I slike organisasjoner stimuleres de ansatte til å se ting på nye måter og kontinuerlig utforske hvordan man kan lære sammen (Kompetansestrategien, s. 11)

De fleste barnehagene på Fosen, og alle de kommunale barnehagene i Indre Fosen kommune deltar i prosjektet Barnehagebasert kompetanseutvikling (forkortet til BAKOM). Det er et samlingsbasert utviklingsarbeid hvor vi har veiledere fra Dronning Mauds Minne Høgskole. Høgskolen bidrar med ny kunnskap, veiledning og med støtte i utviklingsarbeidet til hver enkelt barnehage.

Et av tiltakene i BAKOM-prosjektet er å etablere lærende nettverk som støtte til utviklingsarbeidet i den enkelte barnehage. Målet er at vi i løpet av prosjektperioden skal etablere strukturer og arbeidsformer som kan fortsette som støtte også etter at BAKOM-prosjektet er avsluttet.

Barnehagene har selv valgt tema for sine utviklingsarbeid. Tema er underordnet «lærende nettverk» som metode. Det er arbeidsmåten som er det viktigste, og det å prøve ut de ulike «virkemidlene» på egen barnehage. God veiledning fra DMMH både om tema og om arbeidsmåter er utviklende for barnehagen. Det gjennomføres mellomarbeid mellom samlingene i utviklingsgruppene, og det har vært høyt fokus på å styrke lederrollen i å drive utviklingsarbeid på egen enhet.

Barnehagens arbeid med å nå målet

- Kartlegging/ståstedsanalyse
Alle barnehagene gjennomførte ståstedsanalyse for å se på egen praksis og finne ut hvilke tema og områder det var behov for å utvikle.
- Praksisfortellinger

Barnehagene har brukt praksisfortellinger i personalmøtene sine for å beskrive egen praksis – se på situasjoner i barnehagehverdagen og reflektere rundt dette.

- **Reflekterende team**
Reflekterende team er en veiledningsstrategi som barnehagene har lært å bruke gjennom BAKOM-satsingen. Den brukes av en del barnehager for å gå dypere inn i for eksempel en problemstilling eller en praksisfortelling. Et reflekterende team har flere roller, har en stram struktur for hvem og hva som kommuniseres, og noen har også en observatørrolle. Hovedmålet i et reflekterende team er at alles syn skal komme fram.
- **Møtevirksomhet**
Barnehagene har hatt BAKOM som faste punkter på personalmøter og ledergruppemøter, og det har vært utviklingsgrupper for pedagoger og styrere. Hver barnehage har sin prosjektgruppe. I tillegg har det vært felles planleggingsdager på Fosen hvor innhold i BAKOM-satsingen har vært tema. Det har vært høyt fokus på lederutvikling.
- **Litteratur og mellomarbeid**
Barnehagene har fått litteratur og artikler de skal lese mellom samlingene. Med ny rammeplan er det fint å kunne bruke BAKOM for å implementere kunnskapen derfra og ut i personalgruppa. Det har blitt gjort mellomarbeid som tas tilbake til veileder ved neste veiledningstime.
- **Veiledning**
Barnehagene har drevet veiledning internt, og DMMH har også hatt veiledning med hver enkelt barnehage. Disse har vært særlig nyttige, da fagkompetansen fra DMMH kommer så tett på. Det er godt med et utenfra-blikk som kan stille spørsmål om både problemstillinger, lederskap og praksis.
- **Nettverk**
Det har vært jevnlig nettverkssamlinger.

Vurdering av måloppnåelse

Prosjektgruppene har laget egne utviklingsplaner. Det er gjennomført halvårslige evalueringer fra hver barnehage, som har bidratt til kvalitetssikring av prosjektet.

Evalueringene har hatt et faglig fokus på lederteamets arbeid med å styrke egen rolle i utviklingsarbeidet. I tillegg har det vært fokus på egen (styrers) utviklingsprosess som leder knytta til forankring, motivasjon og drive utviklingsarbeidet framover.

Ut fra halvårsevalueringene kan vi lese at det er en stadig utfordring å finne tid til å arbeide med barnehagebasert kompetanseutvikling. Hverdagen i barnehagen er hektisk, og det er lite rom på dagtid til kompetanseutvikling i praksis, og fravær av voksne, enten det er sykefravær eller annet, gjør at BAKOM har blitt satt på vent i perioder. Det har medført at mange av barnehagene ikke har kommet så langt i sine planer som forventet. Dette kom fram ganske tidlig, og det ble da større fokus på lederrollen, og leders ansvar for å skaffe tid/rom til utviklingsarbeid.

I halvårsevalueringene kommer det også fram at leder har fått økt kunnskap om egen rolle, og at medarbeidere har fått mer kunnskap om både tema og det å jobbe barnehagebasert, siden det involverer hele personalet. Å lære av hverandre – være mottakelig for både å dele og motta kunnskap, er det viktigste, og bidrar til en ansvarliggjøring av hver enkelt medarbeider. I tillegg har barnehagene øvd seg på å dokumentere og synliggjøre egen praksis for andre.

Det er lagt en plan for sluttevalueringen som blir presentert for barnehagene denne høsten, slik at de kan bruke våren på å implementere ny praksis, og ha god tid til å evaluere BAKOM. Satsingen avsluttes til våren 2019.

9.3.2 RissaMat

Barnehagene i tidligere Rissa kommune deltok i prosjektet RissaMat. Etter en kartlegging tidlig i prosjektet, ble det klart at hovedfokuset ble på barn og skoleelevers mat og matvaner og hvordan dette kan påvirke mestring i skolehverdagen.

Lokale mål

Målet er å undersøke hvordan mat og måltider påvirker barn og unges mestring og trivsel i utdanningsløpet. På sikt ønsker man å fremme bevisst bruk av mat og råvarer for bedre helse i befolkningen med hovedfokus på barn og unge.

Barnehagenes arbeid med å nå målet

Enkelte av barnehagene har hatt riktig kosthold som tema gjennom sin Grønt Flagg-satsing, for å oppfordre til at frukt og grønt skal bli en naturlig del av alle måltider.

Barna har deltatt i matlaging, og ansatte har deltatt på Smaksskule. Det har vært gjennomført Fiskesprell i flere av barnehagene med jevne mellomrom.

Vurdering av måloppnåelse

Mat og drikke som inntas i barnehagen utgjør en betydelig del av barnas totale kosthold. Barnehagen har stor innflytelse på barnas matvaner, kosthold og helse. Riktig kosthold og fysisk aktivitet virker inn på dagsformen, både hos barn og voksne.

Det har vært gode bevisstgjøringsprosesser rundt mat, smak og det å lage mat med gode råvarer sammen med barna. Matgleden blomstrer når barna får bidra selv.

Smaksskolen har vært god inspirasjon for personalet, og.

9.3.3 Realfag

Barnehager og barneskoler i Leksvik og Rissa kommuner har vært med i realfagskommunesatsingen i regi av Utdanningsdirektoratet i flere år. Prosjektperioden gikk ut ved nyttår 2018. Indre Fosen søkte om en videreføring av realfagsatsingen, men vi kom ikke med blant de femten kommunene som fikk mulighet til å fortsette. Det er noen midler igjen i prosjektet, og disse skulle brukes i avslutningsfasen våren 2018. Nå ble det avlysninger fra NTNU i vår, noe som gjør at prosjektet ikke er ordentlig avsluttet med den siste samlingen som skulle være i fjæra.

Overordna målsettinger i prosjektet gitt av Utdanningsdirektoratet:

- Øke interessen og gleden/nysgjerrigheten og entusiasmen blant barn og voksne
- Barn og unge sin kompetanse og forståelse i realfag skal bli bedre
- Systematisering og strukturering av allerede eksisterende praksis
- Kompetanseheving og bevisstgjøring for ansatte inn mot rammeplan og kunnskapsløftet sine fagområder innenfor realfag

Barnehagenes arbeid med å nå målet

Barnehagene har hatt nettverkssamlinger med Eli Munkebye fra NTNU (Naturfagsenteret),

for å inspirere og engasjere og tilføre ny kunnskap. På disse samlingene har det blitt testet ut nye idéer til realfags-aktiviteter. Barnehagene har hatt mellomarbeid mellom nettverkssamlingene og delt erfaringer i neste samling. Det har vært høyt fokus på utforskende læring – hvordan gå inn i dette arbeidet med barna, hvordan undre seg, stille de rette spørsmålene osv.

Det var også en flott kickoff-samling med Anne Nakken fra NTNU (Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen) som inspirerte mange til en høyere bevissthet rundt alt det realfaglige som vi omgir oss med i barnehagen.

Vurdering av måloppnåelse

Siden denne satsingen kom fra politisk hold, og barnehagen ikke i utgangspunktet var tatt med i beslutningen om å søke som realfagskommune, ble starten nokså tung. Det skjer så mye i barnehagen, og enda en satsning uten gode prosesser på forhånd og underveis, ble en stressfaktor. Entusiasmen var derfor ikke så stor i starten. Barnehagene har imidlertid etter hvert vist stor glede av å delta i prosjektet. I rammeplan for barnehager er realfag ett av fagområdene det skal jobbes med, og mye godt arbeid gjøres allerede. Det var et behov særlig for å systematisere realfagsarbeidet som allerede skjer ute i barnehagene.

Flere av barnehagene har hatt realfag som tema i BAKOM-arbeidet også, og på den måten utviklet gode arbeidsmetoder for å inkludere hele personalgruppen.

Leksvik-barnehagene har hatt et tettere samarbeid med Matematikkbølgen på Amborneset enn hva Rissa-barnehagene har hatt. Leksvik barnehage hadde blant annet foreldremøte hos Matematikkbølgen, hvor de snakket om hva matematikk er, og hvordan vi kan bruke matematikk i lek med barna

Felles for alle barnehagene er tilbakemeldinger om at medarbeidere har blitt mer reflektert om bruken av realfag i barnehagen. Om det påvirker barn og unges kompetanse og forståelse i realfag, gjenstår å se, men det jobbes mer aktivt med å sette ord på, undre seg, forske og være nysgjerrig på alt som skjer.

Noen av barnehagene har også hatt fagområdet «antall, rom og form» som tilleggstema i sin ståstedsanalyse for å se på egen praksis på dette feltet.

Litt om hvert enkelt delmål:

Øke interessen og gleden/nysgjerrigheten og entusiasmen blant barn og voksne

Gjennom nettverkssamlinger og mellomarbeid har barnehagene fått en økt bevissthet til realfag. Realfag er mer enn matematikk, og utforsking i naturen er en del av barnehagehverdagen.

Barnehagene fikk kr 10 000 hver til innkjøp av realfagsmateriell. Dette har også blitt en ny giv for barnehagene.

Barn og unge sin kompetanse og forståelse i realfag skal bli bedre

Barnehagene melder tilbake at interessen for realfag er stor, og de har gjennom denne satsingen fått masse gode idéer til realfagsaktiviteter både innendørs og ute i naturen – og det både undres og forskes mye i barnehagen. Så vil vi nok ikke se om det har «virket» før om noen år. Det forutsetter dessuten at skolen også klarer å opprettholde barnas nysgjerrighet og forskertrang når de tar over førskolebarna.

Systematisering og strukturering av allerede eksisterende praksis

Som nevnt er det mye bra som skjer innenfor realfag i barnehagen, men det har ikke vært god nok systematikk rundt hvordan vi jobber og hva vi jobber med innenfor feltet.

Realfagssatsingen har ført til at faget har fått et større fokus, og at alt vi gjør i barnehagen kan vinkles mot realfagsaktiviteter.

Kompetanseheving og bevisstgjøring for ansatte inn mot rammeplan og kunnskapsløftet sine fagområder innenfor realfag

Medarbeiderne har fått masse faglig påfyll, både gjennom nettverk i egen barnehage og de nettverkssamlingene som har vært i prosjektgruppa. Anne Nakken og Eli Munkeby har bidratt med masse idéer, litteratur og nettsider. Noen har imidlertid meldt tilbake at det er vanskelig å få dette godt implementert ute i personalgruppa. Flere burde fått anledning til å delta i nettverkssamlingene.

Når det legges planer i barnehagene er det en større bevissthet på å ivareta rammeplanens fagområder innenfor realfag, og det legges opp til aktiviteter som er tilpasset barns alder og utvikling, og det er mange «forskerfrø» i aktivitet. De voksne har fått økt sitt vokabular når det gjelder realfagsbegreper, særlig matematiske begreper.

Like viktig har det vært å øke kunnskapen om utforskende læring. Hvordan «gjør vi dette» sammen med barna? Hva er den voksnes rolle og hvordan utfører vi den? Eksempelvis er ikke alle voksne like entusiastiske over forskjellige «småkryp» som barna vil forske på. Det er masse å lære for både store og små. Voksenrollen utfordres av barnas nysgjerrighet.

Fembøringen barnehage har blant annet jobbet med «rommet som den tredje pedagog» og har innredet et eget realfagsrom. Det er innredet med materiell innenfor fagområdet «Antall, rom og form» og «Natur miljø og teknologi». De voksne tar med barna i små grupper og gjør aktiviteter tilpasset alder og modenhet. Det gir også barna mulighet til selv å velge hvilket materiell de ønsker å jobbe med, og de viser både stor interesse og evne til samarbeid om å løse oppgaver.

9.4 Inkludering på alvor

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å planlegge og gjennomføre et prosjekt over to barnehage-/skoleår for å styrke innsatsen med inkludering og tilpasset opplæring.

Rissa kommunestyre vedtok høsten 2016:

- Skolene skal – i nært samarbeid med PPT – jobbe fram mot en målsetning om at alle elever skal inkluderes i klassemiljøet, og lykkes i klassefelleskapet.
- De ressursene som i dag brukes til spesialundervisning i mindre grupper, skal i størst mulig grad brukes i klassen.
- Minoritetsspråklige elever skal inkluderes i klassen sin så snart det er forsvarlig.
- Alle elevene skal få faglige utfordringer tilpasset sitt nivå.

Fellesnemnda i Indre Fosen sluttet seg til denne målsettingen høsten 2017.

Selv om kommunestyrevedtakene gjelder grunnskole, er det full politisk enighet om at vi skal jobbe med inkludering gjennom hele oppvekstløpet.

Modellkommuneprosjektet Inkludering på alvor

Det overordnede målet med oppdraget er å utvikle modeller som fokuserer på inkludering av alle barn og elever i barnehage og skole gjennom bedre utnyttelse av lokale og statlige tiltak i utvalgte regioner.

Gjennom utvikling av nye samhandlingsmodeller mellom statlig og lokalt nivå, og samtidig bedre utnyttelsen av kompetanse og kapasitet, skal prosjektet styrke innsatsen med inkludering og tilpasset opplæring i barnehage og skole.

Lokale mål

Ønsket framtidssituasjon er at alle er inkludert og lykkes i den avdelingen/klassen der de hører hjemme. For å nå ønsket framtidssituasjon

- skal PP-tjenesten ha en veilederrolle overfor barnehager og skoler i forhold til det ordinære tilbudet
- skal det etableres gode samarbeidsrutiner mellom kommunen og Statped/Fylkesmannen
- skal det innarbeides ny mal for sakkyndig vurdering og enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning, der
 - barnets ønsker og behov og opplevelse av situasjonen ivaretas
 - foreldre til barn med særskilte utfordringer får god informasjon om hvordan hjelpen til deres barn blir organisert, gjennomført og evaluert

Vi har prøvd oss på en definisjon, som skal bearbeides ute i virksomhetene, slik at alle får en felles forståelse.

«Inkludering handler om at alle mennesker i alle sammenhenger regnes som en del av et fellesskap.

Inkludering bygger på prinsippet om likeverd. Det betyr ikke at hver enkelt skal behandles likt, men respekteres uavhengig av etnisk, sosial og økonomisk bakgrunn, funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering og religion.

I barnehager og skoler innebærer inkludering at den enkelte opplever tilhørighet og fellesskap med jevnaldrende, og at opplæringen er tilpasset evner og behov – slik at barn og elever lærer og utvikler seg både menneskelig og faglig.»

Barnehagenes arbeid med å nå målet

Barnehagene har først fått en god presentasjon om satsingen, og de har gjort kartlegginger i sine barnehager som er samlet og bearbeidet av prosjektleder Marit Jansen. Spørsmålene var nokså omfattende og har tema i det tilbudet den enkelte barnehagen gir per i dag:

- Hvordan jobber barnehagen med å tilpasse hverdagen slik at alle barna opplever at de er inkludert i et fellesskap?
- Hvordan bruker barnehagen mangfoldet i barnegruppa som ressurs i opplæringen?
- Hva synes dere fungerer godt og hvilke utfordringer ser dere når det gjelder inkludering?
- Hvor mange aktive saker har barnehagen per i dag? Hvilke type saker er det snakk om?
- På hvilken måte tenker dere at PPT kan bidra i det ordinære tilbudet?
- Hvilke muligheter ser dere for å videreutvikle egen praksis innen temaet inkludering?

- Er det spesielle tema din barnehage kunne tenkt seg kompetanseheving innenfor?

På den måten har barnehagene lagt grunnlaget for videre arbeid knyttet til målsettingene. Vi har samtidig rigget en ny PP-tjeneste i Indre Fosen, og denne satsingen er en flott mulighet til å se på det spesialpedagogiske tilbudet vi gir. Hva kan vi gjøre bedre/endre til det bedre, og kan vi i større grad ivareta noe av den spesialpedagogiske hjelpen inn i det ordinære tilbudet?

Vi hadde et flott kickoff i Vanvikan samfunnshus i april med alle barnehageansatte, Statped-Midt og prosjektgruppa for Inkludering på alvor tilstede. Fin samling med god informasjon ut til alle.

På denne samlingen fikk vi også laget en ordsky hvor alle svarte på spørsmålet «Hva legger du i begrepet inkludering?»

På skolenes kickoff den 2. januar hadde de gjort det samme, og svarene var svært sammenfallende. Det lover godt for helhetlig tenking rundt barnas oppvekst.

Barnehageansattes svar på spørsmålet: Hva legger du i begrepet inkludering. Ordskyen bygger på svar fra 116 barnehageansatte fra Indre Fosen kommune under en samling 18. april 2018

Vurdering

Barnehagene jobber med det elementære for å fremme god inkludering. De skaper en hverdag der alle barn kan føle seg inkludert i et felleskap ved å

- møte alle barn med tillit og respekt
- skape gode og trygge rammer slik at alle opplever trivsel og tilhørighet
- inkludere alle i et fellesskap
- gjennom leiken være tett på barnet

Likevel kan barnehagene føle at de kommer til kort noen ganger, og ønsker seg mer tid til hvert enkelt barn. Av og til går lek i oppløsning når den voksne trekker seg ut, voksenstøtten i lek og inkludering er viktig.

Barnehagene understreker også at det er viktig at det også gjøres holdningsskapende arbeid blant foreldrene, slik at ikke voksne bidrar til at barn ekskluderes i lek og aktiviteter.

Veien videre

Arbeidet for høsten 2018 blir å

- Sammenfatte all informasjon og lage plan for videre arbeid
- Kartlegge behov for kompetanseheving/kursing
- Kartlegge behov for/ønsker om nettverk og datofeste disse
- Lage plan/rutiner for PPT's arbeid inn mot virksomhetene
- Lage plan for samarbeid med Statped Midt og Fylkesmannen i Trøndelag

Mesteparten av dette arbeidet tas hånd om av prosjektleder sammen med prosjektgruppa for barnehagene, der barnehagene er godt representert.

10 Barnehagens arbeidsmåter

Rammeplanen sier

Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og leik, fremme læring og danning og gi barna mulighet for medvirkning

Barnehagenes arbeid med å nå målet

Leksvik barnehage har en fin visjon som sier mye om hva barnehagen gjør og står for – og det gjelder nok for alle de andre barnehagene våre også:

«Kjærlighet, omsorg, trygghet og glede. Undring, nysgjerrighet, voksne tilstede.»

Personalet i barnehagene tar i bruk varierte arbeidsmåter, og de tilpasses enkeltbarn, barnegruppen og lokalmiljøet. Valg av arbeidsmåter gir muligheter for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert. Arbeidsmåtene bidrar til å skape engasjement, interesse og motivasjon og gir mulighet for å tilføre nye erfaringer og opplevelser i barnehagen.

Barna skal oppleve mestring samtidig som de kjenner på nye utfordringer som kan føre til mer læring og utvikling.

Barnehagen har ulike styringsdokumenter. Barnekonvensjonen, Barnehageloven, Rammeplanen, generell årsplan for barnehagen, årsplan for avdelingene, progresjonsplan, månedsplaner/14-dagers planer (ulikt på avdelingene) og informasjonsplan.

Barnehagene dokumenterer sine arbeidsmåter på forskjellige måter. Noen har facebookside, andre ikke, noen bruker skjermer i gangen, andre ikke. Det arbeides med en felles kommunikasjonsplattform som vil gi de kommunale barnehagene like muligheter for foreldrekommunikasjon.

Som eksempel viser vi hva Høgåsmyra gjør for å dokumentere og formidle til foreldrene:

- sende foreldrene månedsbrev som beskriver hva som har blitt gjort på avdelingen i den siste måneden
- skrive på Facebook-siden til barnehagen
- bilder som blir tatt kan rullere på skjermen i gangen
- snakke om hverdagen til barnet på foreldresamtaler
- gi bilder til foreldre i forbindelse med spesielle hendelser,
- gå igjennom oppsatte planer for perioden på planleggingsdager/personalmøter/avdelingsmøter. Hva ble gjort bra, hva kunne ha vært utført på en annen måte, hva tar vi med oss av dette osv.
- Jevnlig vurdere de ulike valg av arbeidsmåter som bidrar til å realisere rammeplanen.

10.1 Omsorg

Rammeplanen sier

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått og respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring.

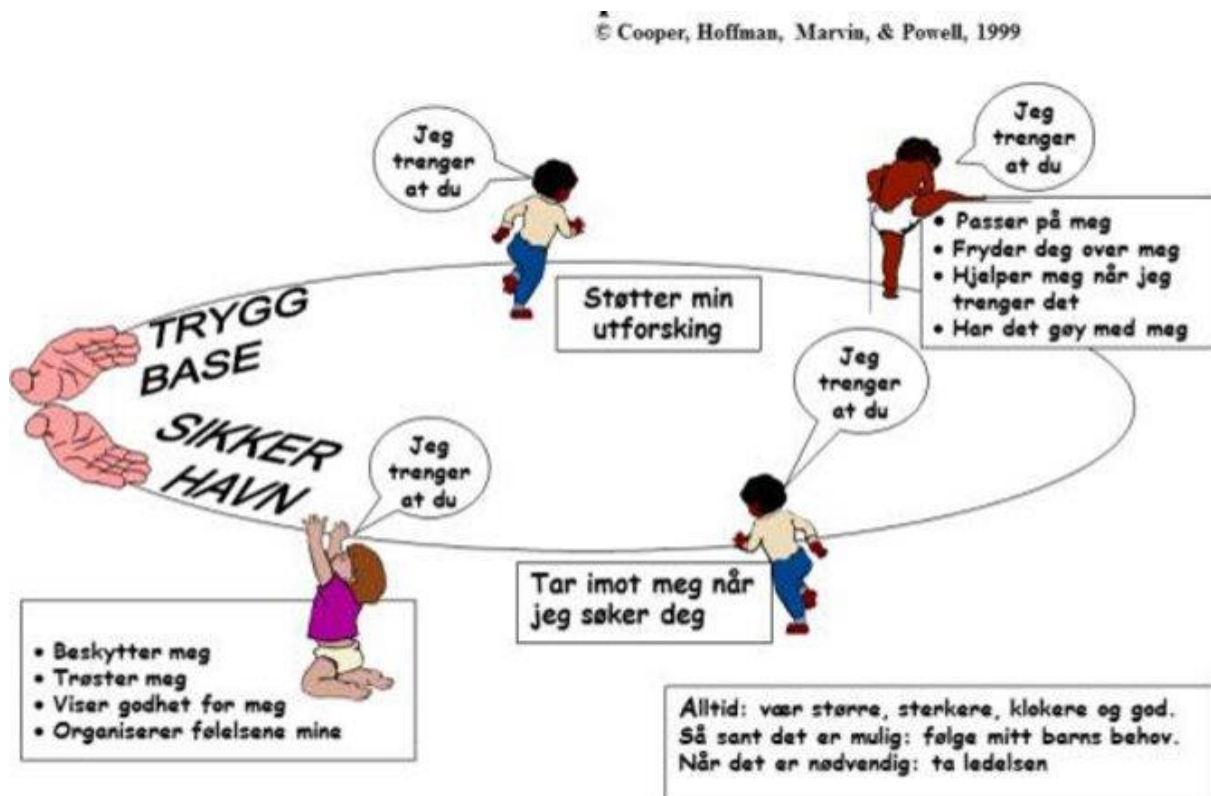
Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.

Barnehagenes arbeid med å nå målet

Barnehagene er opptatt av å se det enkelte barns behov og anerkjenner de følelsene hvert enkelt barn uttrykker. De ønsker å være gode rollemodeller og hjelpe barna med å sette ord på sine følelser. De støtter, oppmuntrer, veileder og gir dem utfordringer som er tilpasset deres forutsetninger og behov. Med denne væremåten bidrar de til at barna utvikler sin sosiale kompetanse, og barna får den tryggheten de trenger for å utforske og være nysgjerrige på sine omgivelser.

Omsorg i barnehagen handler både om relasjonen mellom personalet og barnet og barnas omsorg for hverandre. Ansvar for å skape en god relasjon til det enkelte barn ligger hos den voksne.

Barnehagene har hatt god innføring i COS (Circle of Security) – Trygghetssirkelen, og bruker disse elementene aktivt i hverdagen. Vanvikan barnehage har vektlagt dette spesielt i sin tilstandsrapport.

Vurdering av måloppnåelse

De mange praksisfortellingene sier mye om hvordan barn har det i barnehagen. Det er trygghet, humor, omsorg for hverandre og støtte fra voksne til utforskende læring. Foreldreundersøkelsene gir også barnehagene klar tilbakemelding på om foreldrene føler at barnets behov for omsorg er ivaretatt. Se kap. 9.2.3.

Gruppedelinger slik at det blir små grupper med færre barn og voksne gir gode vilkår for nærhet og omsorg. I oppstarten er det vanlig at noen er innendørs mens andre er ute, og at en dermed ikke får så store deler av dagen «sammen alle sammen».

Ved oppstart pleier barnehagene også å fordele voksne som primærkontakter slik at familien har en fast å forholde seg til i tilvenningsperioden – omsorgsutøvelse og trygghetsskaping for store og små.

Barnehagenes styringsdokumenter har prinsipper for hvordan den voksne skal opptre i rutinesituasjoner gjennom dagen. Det gjelder både bl.a. mottak, henting og måltid.

10.2 Leik

Rammeplanen sier

Leiken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leiken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre.

Barnehagens arbeid med å nå målet

I barnehagen har leiken stor plass i hverdagen. Leiken er barnet viktigste uttrykksform og fører til forståelse og vennskap på tvers av alder. Å delta i leik og få venner er grunnlaget for barns trivsel i barnehagen.

Det legges til rette for leik inne, ute og på turer, og god variasjon i leikemateriell. Det byttes ut leiker og hentes fram nye, hele barnehagearealet brukes, og enkelte har dager hvor de for eksempel ikke tar fram uteleiker men hvor barna med sin fantasi bruker naturen og det de finner ute i leiken sin. Leiken er en del av barnekulturen og gjenspeiler forhold i barns oppvekstmiljø og samfunnet generelt.

Barnehagene har voksne til stede som legger til rette, oppmuntrer og videreutvikler barns leik. Den voksne tilstedeværelse i leiken er også en trygghet slik at barn som trenger ekstra støtte kan få det ved at den voksne tilrettelegger for inkludering. Det veksles mellom voksne som observatører og deltakere. Voksne går inn i leiken og styrer den om det er nødvendig. Leiken er barnas arena og den voksne må være bevisst på å delta på barnets premisser.

Leiken skjermes ut fra barnas behov, og støtter barna i deres utvikling av sosial kompetanse. De voksne skal gi barna ulike former for leik-kompetanse og inspirere til ulike former for leik.

Vurdering av måloppnåelse

Barnehagene forteller i rapportene om voksne som fordeler seg der barna er, og er tett på, på golvnivå og der barna til enhver tid er. Det er høyt fokus på voksenrollen i barnehagen, og de voksnes ansvar for barns leik og trivsel.

Foreldreundersøkelsene gir gode tilbakemeldinger på dette. Flere av barnehagene har voksenrollen i leiken som tema i BAKOM-prosjektet, og fokuset er høyt på «Hva er ditt bidrag? Hvem er *du* i leiken og hvilken rolle har du i å bidra i barns leik?

Leiken settes på dagsorden i refleksjonsmøter, og veiledere fra DMMH stiller kreative spørsmål for å engasjere og inspirere personalet.

Bilder og praksisfortellinger bidrar også til at den gode leiken dokumenteres og formidles til både barn, foreldre og resten av personalgruppa.

10.3 Sosial kompetanse – vennskap og fellesskap

Rammeplanen sier

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill.

I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Noen av barnehagene bruker deler av «Steg for steg» som er et pedagogisk verktøy for utvikling av barns sosiale kompetanse.

Dette verktøyet består av tre grunnleggende temaer og er i hovedsak for barn mellom 3-6 år. For de yngste, fra 1-3 år, kan vi benytte plansjer knyttet til del 1, Empati.

1. Empatitrening: Gjenkjenne egne og andres følelser, kunne se ting fra en annen synsvinkel, vise medfølelse, ta hensyn til andres følelser og behov
2. Mestring av sinne: Teknikker for å kunne håndtere impulsive, aggressive reaksjoner, kunne forholde seg rolig i en provoserende situasjon. Det er lov å bli sint, det viktige er hva man gjør med sinnet
3. Problemløsning: Stoppe opp, tenke seg om, hva er problemet, vurdere løsninger, velge den beste løsningen. Løsning skal ivareta trygghet og respekt for andres følelser og behov. Disse ferdighetene må, hvis de skal ha en virkning, brukes i hverdagen og er viktige å følge opp. Voksnes holdning og væremåte sammen med barna og andre voksne i hverdagen, gir en modelleringseffekt overfor barna.

Nære voksne (foreldre og barnehageansatte) støtter opp om barnas sosiale utvikling sammen, slik den får en positiv grobunn og fin videreutvikling 😊

Det er ikke like enkelt for alle å finne en god venn, være en god venn og å gi og få vennlighet og omtanke. For å sikre at vi følger opp godt nok, bruker også barnehagene en del kartlegginger som Tras, Alle Med, loggbok og løpende protokoll. Det gjøres observasjoner for å følge opp enkeltbarn. Mangel på språk kan ofte føre til misforståelser og bidra til negative ting i leiken.

Vennskap er frivillig – barna må også lære seg at ikke alle er venner, men alle kan bidra til et inkluderende miljø slik at ingen føler seg utestengt. Det er viktig at vi støtter barna i å sette egne grenser, og respektere andres grenser.

Vurdering av måloppnåelse

Ståstedsanalysen sier noe om personalets oppfatning av egen praksis, og foreldreundersøkelsen med foreldrenes opplevelse av barnas trivsel bekrefter at barnehagene arbeider godt med dette.

Vanvikan barnehage har for eksempel en egen handlingsplan mot mobbing som gjennomgås hvert år. Den må innarbeides som en rutine hos alle barnehagene våre.

En ring av gull

En ring av gull, en riktig stor
med plass til alle hender

Der ingen er størst, der ingen er minst,
der ingen er først, der ingen er sist.

Vi holder fast så alle kjenner
- at ringen er smidd av gode venner.

10.4 Læringsmiljø

Rammeplanen sier

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Planleggings- og vurderingsarbeid gjøres på avdelingsmøter, pedleder-møter, personalmøter og planleggingsdager. Til grunn for all planlegging ligger barnas medvirkning, interesser og behov. De voksne tilrettelegger for at barna skal få utfordringer og kommer dermed med innspill i deres hverdag. Ved daglig dialog med foreldre og foreldresamtaler tilrettelegger barnehagen ut i fra barnets nivå og behov. Rammeplanen brukes aktivt på møter for å kvalitetssikre at barnehagen planlegger og vurderer sitt arbeid ut i fra rammene. Det pedagogiske arbeidet er også forankret i barnehagelovens rammer. Innholdet i årsplan evalueres 2 ganger i året.

Barnehagene planlegger og vurderer:

- Ukeplan og månedsplan
- Lekegrupper og smågrupper
- Tiltaksplaner for barn som har behov for ekstra støtte innenfor det allmennpedagogiske
- Tema- og prosjekt arbeid
- Tradisjoner og andre aktiviteter
- Årsplan

Det arbeides med å ha en balanse mellom å introdusere og sette fokus på det som rører seg rundt oss i hverdagen, og å trekke fram og utdype det som barnet er opptatt av. Det er viktig å ta seg tid til gode samtaler med barna i løpet av dagen, både med enkeltbarn og smågrupper. Mye læring skjer i disse samtalene, læring om at du betyr noe, og at *dine* tanker og *dine* betraktninger er interessante for oss andre. Barnehagen må ha god kjennskap til

hvert enkelt barn og dets utviklingsnivå, slik at de får den støtten som trengs for videre utvikling. Anerkjennende og støttende relasjoner er et godt grunnlag for utvikling av sosial kompetanse. Målet er å bidra slik at barna får en stimulerende barnehagehverdag som gir dem lyst til å lek, utforske og mestre.

Barnehagens læringsmiljø har også 7 fagområder for å sikre et godt og variert innhold. I tillegg har barnehagene progresjonsplaner som ivaretar barnets utvikling på en god måte. Ulike aktiviteter tilpasset barnets alder og modenhet. En toddler har ikke samme fokus som et førskolebarn.

Vurdering av måloppnåelse

Gjennom varierte aktiviteter, god planlegging, fokus på årsplan og fagområdene mener barnehagene at de legger godt til rette for å nå målene ut fra rammeplanens innhold og oppgaver.

Utfordringen er å ha nok voksne sammen med barna til enhver tid, samtidig som en også må bruke tid til møter og planlegging.

10.5 Kommunikasjon og språk

Rammeplanen sier

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. I barnehager for samiske barn i samiske distrikt skal barnehagen fremme barnas samiskspråklige kompetanse.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Språk er avgjørende for læring, sosiale relasjoner og vennskap og for å kunne delta i vårt utdannings- og kunnskapssamfunn. Personalet i barnehagen skal være bevisst sin rolle som gode språkmodeller. Barnehagen skal hjelpe barna til å forstå hverandre, og hjelpe dem til å sette ord på tanker og følelser. Barnehagen sørger for et rikt språkmiljø, og barna uttrykker seg både ved hjelp av kroppsspråk og talespråk.

Kommunikasjon og språk- påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Personalet i barnehagen

- samtaler med barna i hverdagen og responderer på behov og ønsker.
- følger med på barnas non-verbale signaler og responderer deretter.
- bruker pedagogiske hverdagssituasjoner som måltid, samling, påkledning osv til å benevne og samtale med barna.
- stiller spørsmål og inviterer barna inn i samtalen.
- jobber med tekstsaking, dramatisering, leser bøker og rimer. Vi tilrettelegger for rolleleken. Vi prøver å lese til alle barn, hver dag.
- bruker pedagogiske hverdagssituasjoner som måltid, samling, påkledning osv til å benevne og samtale med barna. Oppfordre barna til å bruke ord i stedet for handlinger ved f.eks uenigheter.
- hjelper barn til å sette ord på følelser.

Vurdering av måloppnåelse

Barnehagene mener de er flinke til å følge godt med på barnas språkutvikling, og er tidlig inn med støtte og språkstimulering.

Personalet observerer og kartlegger språkferdigheter ved hjelp av Alle Med, Tras og Askeladden, og det brukes aktiviteter som språksprell og språkverksted. Språkoppfølgning for minoritetsspråklige er særlig viktig for å inkludere dem i leiken og aktivitetene i barnehagen. Det oppleves utfordrende ift minoritetsspråklige at barnehagen ikke alltid forstår hvor langt de har kommet i sin språkutvikling på sitt eget språk.

Enkelte av barnehagene har perioder med et pedagogisk opplegg «Språksprell». Det er metodiske språkleker for 4-6 åringer. Eksempelvis er det fire språklige områder som er essensielle i denne sammenheng og optimale for aldersgruppen. Disse områdene er:

1. Oppmerksomhet for lyd
2. Rim og regler
3. Stavelsesdeling
4. Forlydsanalyse - den første lyden i et ord (ikke første bokstav).

Fembørningen barnehage har fått gode tilbakemeldinger fra Stadsbygd skole om at de ser at barna har vært gjennom språksprell, og at det har betydning for deres utvikling av lese- og skriveopplæringen.

10.6 Digital praksis

Rammeplanen sier

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Samtidig skal digitale verktøy brukes med omhu og ikke dominere som arbeidsmåte. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Digital praksis i barnehagen handler om at personalet må ha en bevisst og reflektert holdning til bruk av digitale verktøy i en pedagogisk sammenheng sammen med barna. Dette for å støtte barnas utvikling og læring. Dagens barn vokser opp i et digitalt og variert samfunn. Barna har med andre ord en variert digital kompetanse allerede før de starter i barnehagen, som personalet må bygge videre på – og videreutvikle. For å få til dette, trenger personalet kunnskap om hvordan teknologien kan integreres i det pedagogiske arbeidet. Personalet må også ha kunnskap om og erfaring med hvilken teknologi og hvilke verktøy som passer best i den aktuelle situasjonen. Den beste måten å høyne egen kompetanse, er å prøve ut nye verktøy og dele gode eksempler med hverandre, og gjennom egen erfaring oppleve mestring.

Barnehagens arbeid med å nå målet

Barnehagene bruker digitale verktøy i det daglige arbeidet. Det gjelder temaarbeid, informasjonssøk sammen med barna, pedagogiske spill, bilder og video. Det benyttes i hovedsak til pedagogiske formål, f.eks. filmer om samenes dag, brannvern osv., eller en

sjelden gang bare underholdning. Bruk av prosjektor og god gammeldags overhead er også spennende når man skal jobbe med lys og skygge.

Bilder og film brukes også som grunnlag for dokumentasjon og refleksjon sammen med praksisfortellinger.

Vurdering av måloppnåelse

Alle barnehagene melder i sine rapporter at de ønsker å øke sin digitale kompetanse. Det kommer også fram i ståstedsanalysene at de synes de har for dårlig praksis på dette. Det er også ulikt hvor godt utstyrt barnehagene er med digitale verktøy.

11 Konklusjon

(Konklusjonen oppsummerer viktige utfordringer og antyder utviklingspunkter som barnehagene vil jobbe med framover. Ståstedsanalysen og resultater fra undersøkelser om opplevd kvalitet kan gi viktige bidrag til konklusjonen.

Vi venter med å skrive konklusjonen til tilstandsrapporten er drøftet i Oppvekstutvalget 30. august 2018. Til dette møtet kommer også tre av barnehagestyrerne for å delta i dialogen.)

Illustrasjoner fra Indre Fosen grafiske profil som kan settes inn i dokumentet ved behov:

